

ISSN 1220-5761

ANUL III • NR. 39 (140) • 2-8 OCTOMBRIE 1992 • 16 PAGINI • 35 LEI

ALEGERI'92

REPORTAJE MARTURII %
pag 4-5-6-7-8-9

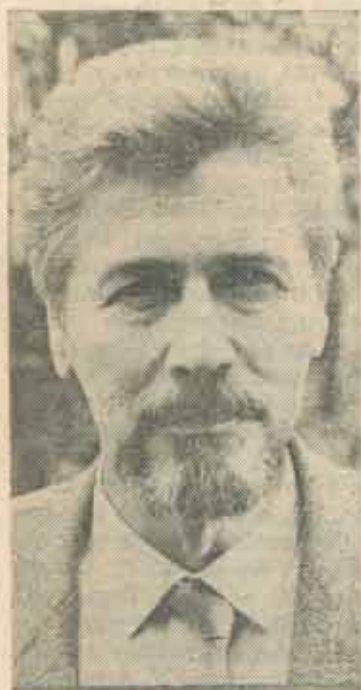
REZULTATUL ALEGERILOR:

**americanii nu ne
acordă CLAUZA!**

PRESA FRANCEZĂ DESPRE
UN FILM EVENIMENT:

BALANTA DE
Pintilie

DUPĂ ROMANUL LUI
pag 14 ION BAIESU

Emil Constantinescu

APEL

**către toate
forțele
democratice
din România**

Datele preliminare asupra rezultatelor alegerilor din 27 septembrie obligă la câteva constatări relevante :

A. Ele indică, în primul rînd, un decalaj considerabil între ceea ce ne așteptam și ceea ce s-a petrecut în secțiile de votare.
a. Contrazicînd în mod evident prognozele rezultate din ultimele sondaje de opinie pre-electorale, datele furnizate de IRSOP cu sprijinul INFAS demonstrează o insuficientă cunoaștere a intenției de vot în rîndurile electoratului cu opțiuni clare. Constatarea vizează atît procentele C.D.R., cit și cele realizate de F.D.S.N.

b. Totodată, preliminarele rezultatului alegerilor denotă că o parte a electoratului nedecis, pînă de curînd, și-a definit opțiunea abia în ziua votării, inclinînd îndeosebi spre F.D.S.N.

B. Faptul că peste o treime din alegători a votat stagnarea exprimă nu numai teama de schimbare, dar și o îngrijorătoare înclinare spre stînga eşichierului politic, acolo unde se situează astăzi familia partidelor F.D.S.N., P.R.M. și P.S.M.

C. În același timp, locurile pierdute de P.N.L., M.E.R. și P.R., care par să nu aibă acces în Parlament, contrar unor prognoze anterioare, vădesc cit de grave au devenit astăzi consecințele divizării și dispersării forțelor politice în România.

D. Se prefigurează, așadar :

- două grupuri parlamentare mai numeroase ;
- alături de trei grupuri de mărime medie ;
- și alte trei, aproape de limita minimă a accesului în Parlament ;

O asemenea configurație îngreunează :

- funcționarea Parlamentului în procesul legislativ ;
- constituirea și investirea Guvernului, precum și ;
- păstrarea votului de încredere al majorității parlamentare.

E. Sînt, de asemenea, previzibile unele regrupări, îndeosebi în sfera forțelor favorabile unei politici a pașilor mărunți sub masca reformei, avînd drept consecință - în plan economic și social - stagnarea sau chiar regresul, iar în plan extern - o politică de aservire a țării spre Răsărit.

F. Nu trebuie exclusă nici luarea în considerare a unei posibile ipoteze, dramatice, de transformare a celor cîteva partide-satelit ale actualului președinte într-o putere monolitică aspiînd la un rol conducător exclusivist și dictatorial, cu tendințe de blocare a oricărei inițiative de deschidere și cooperare ; a procesului de privatizare ; a creditelor externe și a investițiilor străine - chiar cu prețul de a arunca țara în izolare, sărăcie și disperare.

G. Perpetuarea stărilor de tensiune, alimentarea conflictelor, marginalizarea tineretului, privilegierea unei minorități în dauna celorlalți, accentuarea fenomenelor de corupție și delincvență juvenilă vor adînci criza economică, socială și morală a societății românești.

H. Singura SPERANȚA DE ECHILIBRARE a factorilor de putere în viitorii patru ani rămîne, așadar, un președinte lucid, cu respect pentru democrație, capabil să așeze valorile acesteia și să garanteze respectarea principiilor statutului de drept ;

- un președinte care să reprezinte voința de progres și opțiunea pentru o democrație reală a CELEI MAI ACTIVE părți a populației ;
- un președinte care să nu aspire la titlul de „despot luminat”.

I. Înțelegînd, pe acest temei, sensul și importanța celui de al doilea tur de scrutin, sînt conștient că îmi asum o misiune deosebit de dificilă. Dar am convingerea că d'ficultatea și importanța acestei misiuni sînt înțelese de toate forțele democratice din România.

Iată de ce vă chem astăzi să fiți alături de mine în această nouă etapă a campaniei electorale, angajîndu-mă, în mod solemn, să reprezint fără nici o rezervă partizană, cu bună credință și demnitate, interesele majore ale poporului român, ale democrației și progresului.

Apelul meu, de a ne uni pentru realizarea acestui echilibru indispensabil societății românești, se adresează tuturor forțelor politice democratice, tuturor celor conștienți de urmările nefaste ale concentrării întregii puteri în direcția unei politici rigide, anacronice și potrivnice interesului național, tuturor celor care doresc și luptă pentru apărarea drepturilor și libertăților cucerite cu atîtea sacrificii.

DACĂ VOM FI UNIȚI, VOM REUȘI !

FRAUDĂ ELECTORALĂ?!

Conform ultimelor date și declarații primite din partea Biroului de Statistică al Convenției Democratice din România și a Comisiei de Statistică a Biroului Electoral Central, rezultatele votului par a fi puternic viciate.

FAPTELE ● „3 580 000 de buletine de vot anulate” - declară dl. Constantin Chircă, din partea B.E.C.

● „Într-o societate democratică, proporția buletinelor de vot anulate este de maximum 4%” - spune dl. Alin Teodorescu, directorul I.M.A.S.

● Diferențe majore între rezultatele parțiale centralizate de B.E.C. și cele obținute în urma centralizării în paralel efectuată pe calculatoare la Biroul de Statistică al C.D.R.

Amănunte importante în pagina 7.

DIN SUMARUL NUMĂRULUI VIITOR:

- FRAUDĂ ELECTORALĂ: amănunte.
- ALEGERI PREZIDENȚIALE (ultima confruntare).
- ETICĂ ȘI PSIHIATRIE: prima conferință națională a Asociației psihiatrilor liberi din România.
- DAN PIȚA — „Leul de argint”, Venetia 1992.

Scrisoare din disperare sau Pedeapsa noastră cea de toate zilele

(...) Sînt un om obișnuit, nici mai rău, nici mai bun decît alții. Am avut lăria să nu mă las înscris în P.C.R. și nici n-am făcut vreun compromis mai acerb, însă mă simt vinovată că mi-a fost frică să scriu în mijlocul tirului că regele e gol și să suport consecințele, mi-a fost frică să nu mă înregistrăm la cozi pentru a supraviețui. Mă simt vinovată că am știut prea puțin despre morții comunismului și mi-am dus zilele fără să le cinstească numele și suferința. (...)

M-am născut în comunism și poate singura circumstanță în fața conștiinței mele este că nu am cunoscut o altă societate pentru a realiza, în toată amploarea, cât de adîncă a fost ruina pe care a lăsat-o în noi. (...) Mare parte din cei care au votat FSN-ul la 20 mai nici nu sînt vinovați. În țările noastre nu ajunge nici un ziar în afară de „Azi” și „Adevărul”, iar televiziunea, ce să mai vorbim... Dacă nu este reagerat răposatul, atunci Hreșcu este opțiunea cea mai revoluționară. Ar fi prea mult să facem vreo vină bietului țărăni după o oră de „Actualități” — în care primirea la cel mai subțit flu al poporului se tin lanț (și cîți țărani mai au timp și chef de televizor) și după citirea cotidianelor menționate. Nu are cu ce lucra, nu are de multe ori ce lucra — să nu mai pomenim de mărimea satului care în mare măsură, cel puțin pe aici prin Moldova, se află de cealaltă parte (plăcută d-lui Hreșcu). (...)

Dar, din păcate, nici în orașele de provincie lucrurile n-au stat mai arozat. Lipsa acută a presei de analiză, lipsa ziarelor independente, lipsa revistelor de cultură este și ea una din cauzele dezmetirii țării. Nu știu dacă anul acesta am găsit revista dv. de 15 ori. De revistele literare unei nu mai vorbesc. Dacă, de la revoluție încoace, am găsit cîte 10 numere din revistele mai importante pe an, iar afirmata este făcută de un împătimit. (...)

Dacă în ianuarie '90 încă nu mă dezmetisem, în februarie lucrurile îmi deveniseră limpede, în măsura în care puteau

fi limpezi în provincie încă de atunci. Nu-mi dăsc un merit deosebit că nu m-am lăsat dus „de nas”. Poate, învățată cu sîrăcia și renunțînd ani de zile la multe pentru o carte, pentru o revistă — ca tot împătimitul —, nu m-a afectat în aceeași măsură salaul național.

Am crezut și mai cred încă într-o lume în care omul să nu poată fi șantajat și pervertit moral cu o bucată de piine. Numai pentru alii și consider că la 20 mai s-a comis o crimă împotriva acestui popor flămînzit.

Nu am naivitatea să cred că, moral, comunismul falimentar ar păstra o urmă de decență pentru a se retrage măcar în al doilea deceniu ceas din scenă fără a provoca convulsii, fără minciună și fără a atenta la integritatea morală și spirituală a acestui popor.

Dacă așa se prezintă situația, chiar și orașele de provincie mai au, „pe ici, pe colo, prin punctele esențiale”, o scuză că nu au înțeles ce înseamnă Frontul de la început și încă o mare masă aleasă între burta și conștiință, jucînd cu inconștientă senza acestui popor, cred totuși că bucurătenii au mai puțin scuze. Înfeleg, muncitorul obișnuit n-a fost interesat să afle toate dedesubturile acestei bătălii, poate prea abstracte. (...)

Ceea ce înțeleg este că nimic nu va putea fi cîștigat fără ca adevărul să se afle la temelie. Facem mereu referiri la situația Germaniei după război în raport cu iesirea Estului din comunism. Dar uităm că germanii și-au asumat moral vina, apoi au recădat.

Dumnezeu a răspîndit ticăloșia în mod democratic. Și e bine că este așa. Dar măcar acum să ne dezmetim și să alegem priul de nechină. Căci nimic nu este mai cumpănit decît să lei nechină drept tradiție, numai orbit de ișărie.

Dorim să închei aici scrisoarea. Dar apelul episcopului László Tókes mi-a emintit de o altă gravă problemă a societății noastre. Cu toate că este considerat nepotrivit gestul domniei sale în timpul campaniei electorale, nu pot fi decît alături. Niciodată nu cred că poate fi nepotrivit timpul cînd ceri să se facă dreptate unui întreg popor. Cererile d-lui epis-

cop sînt într-un tot și ale mele și probabil ale altor milioane de români și-mi pare cumpănit de rău că sănătatea mă împiedică să răspund și gîflet apelului — sînt aproape opt luni de cînd boala nu-mi mai permite nici măcar să ies din casă și am regretat de fiecare dată că nu pot fi în stradă, lîngă cei ce au cerut dreptate, libertate și demnitate în România.

Cei ce mizează ireponsabil pe naționalism în această țară, cei ce ne învâlbesc ba cu maghiarii, ba cu evreii, ba cu țiganii nu înțeleg că niciunde xenofobia n-a dus la un regim democratic. Sau mai bine zis înțeleg și tocmai aici este nenorocirea.

Asumarea unei părți a populației asupra celeilalte pentru a acoperi lipsurile unui sistem a fost o formulă aplicată de-a lungul istoriei lumii. Ce mă miră pe mine este că rețeta mai poate fi folosită cu succes și astăzi. În tot Estul, interesele unora și ireponsabilitatea altora au explodat în zeci de conflicte. Extremism există în orice societate. Nu sîntem că maghiarii n-ar avea Funerii și Vadimii lor. Dar ce ar însemna ca statul maghiar să ceară minorității române din Ungaria, de fiecare dată cînd România Mare improviză defectele unor mîini bolnave, jurămînte de loialitate și bună-credință.

Desigur, simplific lucrurile, căci n-o pot lua de-a măruntului într-o scrisoare (și așa enormă), dar sînt convins că dacă în România totuși s-a păstrat pacea și dacă n-a explodat bomba naționalistă, echitabil este să recunoaștem că jumătate din merit este și al U.D.M.R.-ului. Dacă domnul Domokos Géza a avut și păcate, pînă la revoluție, cred că a răscumpărat charma multor generații de maghiari de atunci încoace. Și fiind eu român get-beget și cu așa universul trecînd prin creștet, mi-a părut rău că nu te poți naște decît de o anumită naționalitate. Fîindcă au fost cîine cînd mi-a fost tugăne că sînt român și nu maghiar sau evreu. (...)

Un neam trebuie să-și merite martirii. Poate într-o zi și noi...

María Lupu Galati

8 septembrie 1992

TEATRUL BULANDRA

prezintă
în premieră absolută
spectacolul cu piesa
„HOME” / „LA ADAPOST”
de DAVID STOREY

în traducerea doamnei Beatrice STAIKU, regia Ion CARAMITRU, decorul Dan JITIANU, costume Nina BRUMUȘILA, ilustrația muzicală Vasile MANTA, Ion CARAMITRU, interpretarea: Petre GHEORGHIU, Virgil OGĂȘANU, Mariana MIHUȚ, Lucia MARA, Doru ANA.
Sala din B-dul Schitu Măgureanu nr. 1, ora 18

În zilele de 2, 3 și 4 octombrie va avea loc, la Facultatea de Filozofie a Universității din București (Bd. M. Kogălniceanu 64) prima conferință națională a Asociației psihiatrilor liberi din România cu tema „etică și psihiatrie”, organizată cu sprijinul Inițiativei Geneva pentru psihiatrie și al Asociației psihiatrice americane, al principalelor asociații medicale din România și al unor organizații pentru apărarea drepturilor omului. Este de așteptat ca reuniunea să aducă puncte de vedere utile și clarificări în domeniul eminamente practic al Eticii într-un domeniu social și medical extrem de sensibil.

Societatea germană de transport și turism DEPENAU REISEN

Organizează curse pe ruta București — München — Stuttgart — Karlsruhe și retur, în autocar germane cu confort excepțional, avînd toaletă, aer condiționat, serviciu la bord.
Rezervarea locurilor se face la telefoanele revistei „22” sau direct în Germania; Im Weidenhof 12, 7516 Karlsbad; telefon: 07202/8028, fax 07202/1200.

Redacția „22” oferă spațiu pentru publicitate societăților comerciale, instituțiilor și persoanelor interesate.
Informații suplimentare și oferte se primesc la sediul redacției — Calea Victoriei 120, tel. 14 15 25, 14 17 76.

Redacția Revistei „22” anunță că își rezervă exclusivitatea pentru difuzarea revistei în străinătate. Orice altă difuzare prin intermediul difuzorilor de presă neautorizați de redacția Revistei „22” este interzisă.

Adresăm cititorilor noștri rugămîntea de a ne da informații despre modul cum se difuzează revista „22” în localitățile lor.

IMPORTANT

PINA LA DATA DE 1 NOIEMBRIE ABONAMENTUL RĂMÎN LA VECHIUL PREȚ.

Revista noastră asigură contractarea unor abonamente avantajoase la sediul redacției. Doritorii se pot abona în următoarele condiții: costul unui abonament ridicat de la sediul trării exemplarelor neridicate la redacției (cu posibilitatea păstimp) este de 310 lei pe trimestru (deci cu o reducere de 14% în raport cu costul real).

Abonamentele pot fi expediate și prin poștă, dar la costul final se vor adăuga cheltuielile poștale. Costul abonamentului va fi de 430 lei pe trimestru (adică o reducere de 14%+120 lei cheltuieli de expediție).

Pentru pensionari, foști deținuți politici, veterani de război, profesori, studenți și elevi, costul unui abonament pe trei luni la revista „22” pentru cititorii din categoriile amintite va fi doar de 260 de lei (indiferent dacă se expediază în București sau în provincie). Diferența de preț urmează a fi suportată de Institutul pentru Democrație în Estul Europei cu sediul la New York. Cei interesați sînt rugați să expedieze prin mandat poștal suma de 260 de lei (pe adresa: Revista „22”, cont 45 10 35 32, B.C.R. Filiala sector 1, Str. Londra nr. 10), o adeverință sau un talon de pensie (valabile un an), pe adresa: Revista „22” Calea Victoriei 120, sector 1, București, pentru Serviciul de Difuzare.

Cititorii din străinătate se pot abona la Revista „22” depunînd costul abonamentului în conturile noastre deschise la Banca Comercială Ion Țiriac S.A. București: pentru dolari în contul 4020253230, pentru mărci în contul 4020253231, pentru franci francezi în contul 4020253235 (cu specificația: pentru Revista „22”) sau trimițînd un cec (money order) pe adresa: Revista „22”, Calea Victoriei 120, cod 70179, sector 1, București, România. Costul unui abonament pentru zona europeană este de 72 dolari pe an (36 dolari pe 6 luni, 18 dolari pe trimestru) sau echivalentul în orice monedă convertibilă (120 DM anual, 60 DM pentru 6 luni, 30 DM trimestrial, 400 franci francezi anual, 200 franci pentru 6 luni, 100 franci trimestrial).

Pentru celelalte continente, prețul unui abonament este de 80 dolari anual, 40 dolari pe 6 luni, 20 dolari trimestrial.

IN ATENȚIA CITITORILOR NOȘTRI

Redacția revistei „22” anunță cititorii săi că oferă spre vânzare din stoc numere vechi, după cum urmează: din anul 1990 numerele 16, 18, 19, 20, 21, 23, 28, 33, 35, 37, 41, 49 și colecția completă a anilor 1991 și 1992 pînă în prezent. Exemplarele vechi din anii 1990 și 1991 vor fi comercializate la prețul de 25 lei/ex., indiferent de prețul de vânzare înscris pe ziar.

LIBERALISMUL ÎN DEFENSIVĂ

ANDREI CORNEA

La 27 septembrie 1992 România a votat. Rezultatele — pe cit o îngăduie primele estimări și numărări parțiale — au surprins pe multă lume. D-l Ion Iliescu domină autoritar cursa prezidențială și, deși este departe de a întruni o majoritate care să-i permită victoria din primul tur de scrutin, scadența în favoarea sa nu pare prea îndepărtată. În alegerile parlamentare, F.D.S.N. vine pe primul loc cu cca 26% din voturi, urmează C.D.R. cu cca 20%, F.S.N. cu 10%, P.U.N.R. cu 8%, U.D.M.R. 8%, P.R.M. și posibil P.S.M. vor fi reprezentate în Parlament, în timp ce liberalii lui Radu Câmpeanu, și ecologistii se vor afla sub pragul critic de 3%.

Pentru Convenție, rezultatul constituie o usturătoare înfrângere și cituși de puțin o victorie așa cum a afirmat d-l Diaconescu. Creditată pe primul loc de majoritatea sondajelor preelectorale și, în consecință, având bune speranțe de a domina viitorul guvern, C.D.R. va reprezenta, după toate aparențele, doar forța principală a opoziției în viitorul parlament. Cum s-ar putea explica această inversare a raportului de forțe dintre C.D.R. și F.D.S.N.? Trebuie observat că sondajele preelectorale ce vedeau Convenția câștigătoare și pe d-l Constantinescu favorit datou de pe la mijlocul lunii septembrie. Între timp, mai precis în ultimele două săptămâni ale campaniei electorale, o mare parte a electoratului indecis, slab informat, derutat și făcând parte mai ales din mediul rural și din micile localități urbane, dar și oameni în general mai în vîrstă, s-a decis să voteze pentru Ion Iliescu și F.D.S.N. Majoritatea acestor oameni nu mai erau, desigur, niste „fani” ai președintelui în exercițiu, cum fuseseră pe 20 mai 1990. Lipsa lor de instrucție și experiență politică i-a făcut însă permeabili la campania de calomnii lansată de F.D.S.N. împotriva Convenției. În plus, aflați într-o lume incertă, unde valorile par să se degradeze continuu, incapabili să distingă între programe și concepte politice, singurul lucru pe care ei par a se fi resemnat este persoana desueta, caracterizată prin ticuri de activist P.C.R., a președintelui în exercițiu. Exact schimbarea — propusă atât de Convenție cit și de F.S.N. — pare a fi fost ceea ce acești oameni nu doreau, și anume fiindcă schimbarea or fi reprezentat pentru ei o fugă în vacarmul unei lumi moderne pe care nici nu o înțeleg, nici nu o doresc. Nu au mai votat cu entuziasmul de acum doi ani, ci cu resemnare, dar au făcut-o în felul amintit și votul lor a fost decisiv.

Ar mai fi aici de adăugat că C.D.R. a comis multe greșeli tactice și strategice în campania sa, ce i-au diminuat baza electorală, că mai mult de jumătate din electoratul F.S.N. nu a votat cu candidatul acestui partid, d-l Dragomir, ci, în majoritate, cu d-l Iliescu și că înfrângerea fără apel a fanfaronului domn Funar, aflat la o distanță astronomică de cele 10 milioane de voturi promise pare să fi accentuat disensiunile din interiorul acestui partid. Dar asupra acestor elemente — cit și a multor altele ce au concurat la felul cum s-a votat pe 27 septembrie — vom reveni, poate, cu un alt prilej.

Decamdată să observăm că parlamentul ales la 27 septembrie 1992 va arăta cu totul altfel decît cel de pînă acum și că el va semăna — în mult mai mare măsură cu un „parlament”. Două blocuri — inegale ca pondere, dar comparabile — sînt vizibile: un bloc reformist, alcătuit cam 45% din parlament și format din C.D.R., F.S.N. și U.D.M.R. și un bloc conservator-naționalist — F.D.S.N., P.U.N.R., P.R.M. și, posibil, P.S.M. și P.D.A.R. dacă aceste ultime partide vor depăși pragul de 3%. Putem anticipa o viață parlamentară agitată, cu bătălii mult mai semnificative, mai pregnante și mai axate pe ideologii decît ceea ce am cunoscut pînă acum.

Cine a câștigat alegerile parlamentare? După cifre, F.D.S.N.-ul, dar, dacă e victorie, aceasta este de Pyrrhus. Fărăte, multor români le este teamă de reformă și pe acest val de teamă s-a bizuit partidul d-lui Iliescu. Numai că reforma nu este doar o idee, ci e realitate economică necrutătoare și, așa cum a spus-o în mai multe rînduri premierul Stoilescu, inevi-

tabilă, fie că ritmul ei este mai lent sau mai rapid. Față în față cu datele sumbre ale economiei, cu problema credibilității internaționale a țării mai cu seamă înaintea instituțiilor internaționale de credit, liderii F.D.S.N. știu bine că au puține opțiuni: un guvern „de stînga” n-ar putea nici stopa declinul economic, nici o sigura protecția socială promisă atât de insistenț, nici opri inflația. Confruntat cu o puternică opoziție în parlament, un asemenea guvern ar avea de făcut față, curînd, și unei reactivări a mișcării sindicale. Faptul că C.D.R. și Emil Constantinescu au ieșit învingători în marile aglomerații urbane sugerează existența unui sprijin semnificativ pentru opoziție din partea muncitorilor și a funcționarilor, fapt în măsură să tulbure pacea socială pe care România a cunoscut-o în ultimul an. Iar prezența unor peveristi în cultură și învățămînt — prototip alstată de mai multe ori de partidul respectiv — va ascuți fără îndoielă conflictele interetnice, va crea fricțiuni cu universitățile — căci să nu uităm că președintele Consiliului Național al Rectoților rămîne d-l Constantinescu, dacă al doilea tur de scrutin va confirma rezultatele primului.

Că F.D.S.N.-ul este conștient de aceste imense probleme, o dovedește recenta declarație a Ministerului de Externe în care se elogiază gestul C.D.R. de a trimite o delegație la Washington pentru a pleda înaintea Congresului american acordarea clauzei, indiferent de rezultatul alegerilor. Or, împrejurarea că titularul acestui minister este d-l Adrian Năstase, fedeserist de frunte, apropiat al președintelui Iliescu și chiar, după unele surse, prezentiv prim-ministru, face ca mesajul să fie extrem de clar: Convenției i se sugerează, în numele interesului național, o coaliziție „largă”, formată în principal din primele două formațiuni politice. Zilele și săptămînile următoare vor marca, desigur, clarificări în această privință. Oricum, Convenția va avea de făcut o alegere dificilă și e de sperat că exemplul nefericit al liberalilor a învățat-o că nu poate exista nici răspundere fără putere, nici putere fără răspundere.

În final, citeva cuvinte despre semnificația alegerilor din România în context european. Nombrișmul nostru național ne face adesea să ne credem „altminteri” decît restul lumii — în bine, ori măcar în rău. În realitate, alegerile de la noi se înscriu, cred, într-un curent aproape pan-european, constituind mai degrabă o subliniere a unei reguli, decît o excepție de la ea. Regula pare să fie revenirea naționalismelor, a populismului, lipsa de entuziasm a populațiilor europene în a da urmare somațiilor liderilor politici, promotori ai europeanismului și ai unui liberalism „sans frontières”. Ratificarea la limită a tratatului de la Maastricht de către francezi, deși pentru un „da” spus Europei se angajează mai toți șefii „establishment”-ului politic, e un exemplu. Altele sînt oferite de violențele continue din Germania la adresa azilanților, făcute sub stindardul neo-nașismului, de scindarea Cehoslovaciei într-o Slovacie dominată de o stînga naționalistă (F.D.S.N. — P.U.N.R. în varianta slovacă) și o Cehie în care foștii comunisti reușesc totuși să devină al doilea partid, de recentele izbucniri naționaliste și antisemite din Ungaria venite din partea unor lideri ai partidului de guvernămînt. Pretutindeni în Europa de Vest, integrația europeană se izbește de rezistențe populare și de ezitări tot mai serioase; pretutindeni în Est, demorajul către capitalism este frînat, nu doar de lipsa de fonduri sau de experiență, dar mai ales de temerile populare, de neînțelegerea procesului, de incapacitatea unui mare număr de oameni de a asimila limbajul economiei de piață și al liberalismului. Sub diverse forme, în proporții dintre cele mai diferite și implicînd, desigur, riscuri foarte diferite, conservatorismul devine totuși pretutindeni la modă. Derutați și decepționați, foarte mulți oameni se simt cuprinși de o indefinită teamă și atunci se îndreaptă către valorile „sigure”: solul, națiunea, moneda națională, un fel tradițional de viață. În România, ca și în majoritatea țărilor europene, liberalismul e, astăzi, în defensivă. E un motiv în plus a-l apăra cu toată energia.

FIECĂRUIA CE MERITĂ

DAN PAVEL

Rezultatele parțiale ale votului din 27 septembrie 1992 reflectă destul de exact stadiul electoratului român în lungul drum de la totalitarism la democrație. Pe ansamblu vorbind, este un vot împotriva reformei și a pieței libere, împotriva privatizării și liberei inițiative, iar dacă ne gîndim la opțiunea încă masivă pentru forțele de stînga conservator-comuniste, pentru național-stalinism și populism (F.D.S.N., P.U.N.R., P.S.M., P.D.A.R., P.R.M.), chiar un vot împotriva democrației. Prin forțele politice care ne vor guverna altemt mai aproape de „democrația originală” a lui Iliescu, cea a socialismului cu față umană, decît de democrația de tip occidental, parlamentar. Aprecierea este valabilă atunci cînd se evaluează opțiunile intrate în calcul, întrucît unul din patru alegători nu a votat, iar dintre cei care au votat mulți au fost incapabili să respecte procedura corectă.

Un celebru filosof american compară procedura democratică a votului cu ideea teologică a Judecării de Apoi, în sensul că fiecare dintre ele îi dă omului ceea ce merită. În urma votului, sînt aneionate prin guvernarea ce derivă din el comportamentele politice și mentalitățile dintr-o anumită perioadă, numai că răsplată sau pedepsă sînt colective: însă înainte de a spune că electoratul nostru a primit ceea ce merită și că peste patru ani va primi altceva în schimb, lucrurile trebuie mult nuanțate.

Rezultatele parțiale ale votului ne reamintesc un lucru pe care opoziția democratică l-a neglijat în campania electorală: faptul că majoritatea hotărîște. În alegeri cîștigă cei pregătiți să se adreseze celor mulți. Convenția Democratică din România nu s-a luptat prea mult pentru a-și îmbunătăți rezultatele din alegerile locale, mîzînd pe un „minim” de voturi care îi garantează un anumit procent de „vizibilitate”, mîză care nici măcar nu s-a confirmat. Față de campania electorală prezidențială, cea parlamentară e aproape că nu a existat. Sigur că ar fi fost preferabilă separarea în timp a celor două campanii, lucru care va fi posibil pentru prima oară odată cu alegerile anticipate, care nu numai că sînt previzibile, dar și necesare. În condițiile în care Convenția nu a făcut prea multe eforturi electorale, prestînd un discurs politic lipsit de profesionalism și de idei-forță, ar fi fost un miracol ca electoratul indecis sau cel fedeserist să-și schimbe opțiunile. Diferențele mari între procentajele „bune” obținute de C.D.R. în marile orașe, precum și în anumite județe sau regiuni „istorice” (Banatul, Crișana, Maramureș și Transilvania) și cele „proaste” din mediul rural și din celelalte regiuni, accentuează inegalitățile politice provenite din nivelul de educație și acces la informare, precum și un adevar pe care politicienii noștri vor trebui să-l speculeze, mai ales în condițiile accentuării autonomiei locale, regionale, acela că orice politică este locală. Pe de altă parte, în condițiile unei opțiuni clare a majorității electoratului pentru ideile de stînga, C.D.R. s-a complăcut în eroarea majoră de a accepta eticheta de „bloc electoral de dreapta”, cînd puteau fi invocate tradiția de centru-stînga a național-tărănistilor, platforma social-democraților și opțiunile social-democrate ale unora dintre aliați. În schimb, atît de „de-testate” partide P.U.N.R., P.D.A.R., P.S.M., P.R.M. au știut să profite în unele cazuri mai bine de particularitățile locale ale geografiei politice și de persistența opțiunilor de stînga în largi părți sociale. Culema este că rezultatele acestor partide sînt apropiate de estimările făcute de majoritatea sondajelor de opinie pre-electorale.

Marea surpriză vine oarecum din inversarea situației între C.D.R. și F.D.S.N., care ne aduce puțin aminte de alegerile din 1946. Discrepanța dintre sondajele preelectorale și rezultatele reale este prea mare pentru a o atribui exclusiv erorilor și deficienței de cadre și tehnologie ale instituțiilor specializate sau comportamentului social deviant al celor „anchetați” (care una au spus și altă au votat), ci trebuie pusă pe seama unor influențe premeditate (în sensul unor sondaje IRSOP publicate cu puțin timp înain-

te) care au distorsionat votul, îndreptîndu-l spre F.D.S.N. și Iliescu. Faptul că F.D.S.N. devine prima formațiune a țării, în ciuda estimărilor sondajelor de opinie, demonstrează că, deși minoritari, umiliți, ridiculizați și huiduiți la lucrările „istorice” ale convenției fedeseriste din această primăvară de către susținătorii aripii Roman, frontistiții aripii Iliescu-Măgureanu au știut să acționeze așa cum se cuvine. Cu discreția organelor specializate în subversiune, totul a fost pregătit și calculat în mod profesionist, începînd cu felul în care s-a întocmit în mod evaziv legea electorală, cu asigurarea complexității judecătorilor foști comunisti de nădejde de la Curtea Supremă de Justiție, continuînd cu o anumită etapizare și metodologie a anunțării sondajelor și estimărilor făcute de Televiziunea Română și IRSOP, cu comportamentul cameleonic al celor de la Biroul Electoral Central, care în ultimul moment nu au mai permis numărarea voturilor în paralel la calculatoarele centrale. Sub acoperirea funcționării democratice a tuturor instituțiilor implicate, dar controlate și manipulate sub aparența desfășurării civilizate și a transparenței, nu a mai fost nevoie de mineriade și de nereguli la secțiile de votare (deși acestea din urmă nu au lipsit). S-a procedat în mod „tehnocratic” și nu cred că este un moment în care se va dovedi că aproximativ 10% din voturi au fost adăugate F.D.S.N.-ului și candidaților săi. Dacă într-un regim totalitar sau autoritar este nevoie de unanimitate (P.C.R.) sau de majoritatea covîrșitoare (F.S.N. la 20 mai 1990), într-o quasi-democrație parlamentară, algoritmul de 10 procente „suplimentare” este la fel de decisiv pentru a deține puterea. Dar și la fel de nociv.

Indiferent de rezultatul celui de al doilea tur de scrutin prezidențial, toate estimările converg către previziunea unor dificultăți majore în alcătuirea viitorului guvern, precum și a unei situații de imposibilitate a guvernării. Cum alegerile anticipate vor fi, mai mult decît necesare, sînt anume învățăminte pe care opoziția democratică trebuie să le tragă. Ies la iveală erorile de calcul strategic și tactic ale partenerilor din C.D.R.: a ajuns să fie condusă de personalități care nu aparțin unor partide politice (Alianța Civică și Asociația Foștilor Deținuți Politici) și care au transformat criteriile lor morale în criterii superioare celor politice pragmatice (situație valabilă axiologic, dar inoperantă politic și electoral), devenind instanțe suprapolitice ale Convenției; erorile anumitor lideri de a fi calculat greșit evoluția lor viitoare în cadrul Convenției funcție de o prevăzută situație guvernamentală și de a fi început mișcări de „culise” înainte de cunoașterea rezultatelor alegerilor; faptul că cine a ieșit din Convenție (P.N.L.) a pierdut, ceea ce pune în mod foarte serios problema dacă se mai poate la ora actuală ieși din Convenție altfel decît ca un partid puternic. Probabil că alternativa ar fi fost rămînerea în Convenție și prezentarea de liste separate. Și nu în ultimul rînd, trebuia bine cumpănită definirea platformei ideologice a Convenției și a partidelor componente în sensul accentuării complementare a opțiunilor țărăniste de centru-stînga (de pildă, faptul că nu se urmărește restaurarea marilor proprietăți moșierești, ci a micii proprietăți țărănești generalizate — ceea ce ar fi fost o bună platformă pentru adunarea de voturi în regiunile rurale unde împărțirea certificatelor de proprietate și a proprietăților a înfrînat) și ale celor social-democrate (cu ideile de protecție socială și de creare de noi locuri de muncă). Mai mult decît atît, trebuiau precizate în mod clar intențiile de a nu se amesteca în dezbaterile electorale opțiunile monarchiste, față de care majoritatea alegătorilor dovedese relictanță.

Și pentru că tot am invocat argumentul „fiecăruia ce merită”, întărit că nu numai electoratul și-a desemnat aleșii pe care-i merită, dar chiar opoziția demonstrează că locul pe care-l ocupă nu este mai prejos de eforturile pe care le-a făcut pentru a-l ocupa. Convenția Democratică din România și partidele ce o compun au un viitor politic numai în măsura în care vor înlătura tendințele gerontocratice, partidocratice, civiocratice și se vor dezbăra de iluziile romantice la care moral aveau dreptul, dar care electoral s-au dovedit irelevante.

EFECTUL DE SONDAJ NECONTROLAT

FLORIN IARU

Moneda unei țări reprezintă, odată aruncată pe piață, și gradul de încredere acordată unei țări, garantarea unui sistem politico-administrativ stabil, acoperirea de către stat a tuturor disfuncțiilor operaționale. Moneda este și un barometru. De aceea, toate guvernanțele investesc în sistemul financiar mai mult decât materiile (obiecte, mijloace fixe, relații productive), cu alte cuvinte își pun în joc prestigiul, farmecul personal pentru protejarea acestui simbol abstract.

Dacă S.U.A. ar fi luată din secolul, gigantul american s-ar clătina în 24 de ore. Încrederea acordată S.U.A. tinde să ascundă problemele de fond ale economiei, să amâne scadențele, să relanseze sectorul productiv, lumea întreagă protejându-și, astfel, interesele. Dar, peste tot, apar fenomene ce scapă de sub control și pe care oglinda monetară le reflectă cu mare viteză. Inceputul sau sfârșitul războiului din Golf (pentru americani), ratificarea sau prăbușirea tratatului de la Maastricht (pentru europeni) sînt tot altele momente prin care moneda occidentală urcă sau coboară fără alte explicații: industria sau comerțul țărilor respective nu s-au schimbat. Tranzacțiile la urmează cursul. Valoarea monetară în circulație, în-ă, scade. Cum acestea nu fac girurile care mi au trecut, luni, prin mîni după difuzarea sondajelor INFAS-IRSOP. M-am oprit să beau o Coca-Cola (trece ca gheața, vorbă să fie). S'îam eu un loc unde nu costa decât 45 de lei. Văzătoarea mi a anunțat: De mine o cincizeci. Ne-a zis de la fabrică. Aho!, am devenit mai curios. Am intrat în diferite magazine și am observat agitația reînnoită a patronilor sau a personalului. Șoseala, zvonul și hîrta prințesele erau că în câteva zile prețul alimentelor se va dubla.

Ce înseamnă asta? În mod sigur, prăbușirea leului. Cum așa? Tocmai după alegerile care garantau, în viziunea tuturor, stabilitate? Saltul leului la gol presupune o reajustare drastică a valorii de schimb. Este noaptea, ne trezim mai sărați cu 20-30 de procente.

Pare cu atât mai paradoxal cu cât, dacă ne aducem aminte situația de acum un an, cînd mînerii cuceriseră Bucureștiul, cursul leului înregistra o reevaluare spectaculoasă. Cu toate că toată lumea, în special dl. Petre Roman, acuza o lovitură de stat comunistă, paritatea monedei naționale devenea, tot așa, brusc, mai bună cu 30 de procente, infirmînd teoria. Moneda era mai exactă decât politicienii.

Evident, nu a fost nici o lovitură de stat comunistă, a fost numai o răbufnire provocată de mersul dezastruos al guvernării. Cu atât mai mult, actul, oglinda monetară ne arată un pericol sporit. În ciuda tuturor asigurărilor date de domnul Ion Iliescu și cel de la F.D.S.N., viitorul ne stîrnă în față. Se știe că acest Front și acest președinte nu au credibilitate pe plan internațional. Asta înseamnă că ne putem aștepta (iar particularii simt asta mult mai bine) la o scădere, chiar o închidere a izvorului de investiții străine. Mulți vor trage obloanele. Alții, tot mulți, vor forța, cu orice risc, frontierele Occidentului. În loc să avem o scădere a sumei în lei sau, măcar, o scădere a inflației, în lumea care ne adeseori (și ce poate fi mai înspăimîntătoare pentru românii decât generalul Iarăș?), putem să ne așteptăm în față: exact ca la sosirea comunismului în țară, ne pîndesc foamete, frigul și frica.

Noul partid triumfalist nu are nici puterea, nici tactica, nici banii necesari pentru a convinge masa și investitorii. Este un partid gol. Evident, se vor trimite mesaje peste tot. Se vor da asigurări, dar programul economic și politic al președintelui actual nu îmbie pe nimeni. Forul tutelar (Moscovia) o duce și mai rău decât noi. Cel care are bani, aici, și ar fi putut să-i pună la muncă, în cele două săptămîni pînă la

o nouă configurație parlamentară și prezidențială, prin toate mijloacele, își vor transfera banii în Apus.

Avem proasta obișnuință de a da vina pe cineva. Dar, dacă nu pe noi, pe cine?

Pînă cînd nu vom afla adevăratul rezultat al alegerilor, INFAS-IRSOP ne-au vîrît mortul în casă. Vom continua cu mini-comunismul socialist pînă la victoria finală. Noi, ca oameni cit de cit maturi, ne vom mulțumi să așteptăm alegerile anticipate. Dar copiii noștri? Ei mai pot avea răbda-

re? Aș vrea să închei, așa cum îmi e felul, cu o glumă. Dar parecă văd o față frumoasă, duminică noaptea, după anunțarea victorioasă a prospectării electorale, izbucnind în plîns. Avea, după cum mi-a mărturisit mai tirziu, de toate: un tubit, bani, o casă, un serviciu sigur, dar nu avea posibilitatea diferențierii de un animal. Ii lipsea libertatea. Și, cum mai și avea și obiceiul să gîndească la propriul viitor, lacrimile continuă să curgă. Asta este gluma cu care închei aceste rînduri mele.

Unei măcar de teroriștii volatilizați în neant. În centrul atenției se află scumpirile, titlurile de proprietate, hrana, șomajul. „Reintoarcerea la comunism” nu mai reprezintă de mult un pericol pentru ei, mai ales în condițiile în care s-au văzut stăpîni pe câteva hectare de pămînt, cînd străzile sînt pline de „privatizați”, valuta poate fi cumpărată și vîndută oficial, ziarele pot scrie despre orice, iar mîngiurile constituie un bun mijloc de defulare. În viziunea multora, toate acestea fac imposibilă o „reintoarcere”. În schimb „mosierii”, „ungurii care vor Ardealul” și altele asemănătoare sînt noțiuni concrete, amenințări pe care ei le consideră directe și personale. De aceea campania fedeseniștă a dat rezultate atât de bune și a avut un asemenea impact asupra oamenilor simpli (în ziua votării mulți spuneau: „vreau schimbare, dar mi-e că vin mosierii”; și aici în sat a fost unul). În timp ce aceea purtată sub semnul „antifocomunismului” și al „eradicării” a fost un fiasco total. Ar fi interesant dacă după alegeri s-ar face un sondaj de opinie în care prin câteva întrebări simple de genul „considerați că perioada comunistă a fost mai mult bună sau mai mult rea”, „doriți să vedeți dosarele de la Securitate” etc. să se lămurească într-un fel importanța pe care o acordă oamenii acestor probleme.

Spunem mai devreme că este necesară o redefinire a partidelor istorice, o redefinire a propriei personalități, dar o redefinire care trebuie să fie în-ă una de fond, nu numai de limbaj. Așa cum, în aceeași măsură, va fi nevoie de consolidarea partidelor tinere și democratice din opoziție ca P.N.L.-A.T. și P.A.C. În următorii patru ani, desigur că lupta se va da între partidele de stînga și cele de dreapta, dar cred că o tot atît de mare pondere o va avea și cea dintre generații. Dintre generația vechilor comunisti masati în jurul actualului președinte și cea de rangul doi — tinerii cu vederi de stînga, asemănătoare celor ale „stingii intelectuale” din Occident. Pe un alt plan, dar cu consecințe asemănătoare, va fi lupta dintre generații în chiar sinul Convenției Democratice; între oamenii de vîrstă a treia din rîndul P.N.T.C.D.-ului, marcați de puscăriile comuniste, închisați în tipul de politică al anilor '40 și intructivă incapabilă să se adapteze unei poliții mai flexibile, și generația tinăra din P.A.C., P.N.L.A.T., F.S.N., dispusă a face o politică modernă, lucidă și adaptată cerințelor realității românești. Acest gen de frămîntări au fost cele care au dus de fapt la scindarea Frontului (plus, desigur, interesele și viciile personale, de care nimeni nu este scutit) și la nemulțumirile apărute în Convenție, unde este clar că pînă acum a avut câștig de cauză generația vîrstnică. Dar în mod cert lucrurile nu vor rămîne în acest stadiu și nici nu este de dorit să rămîna, viitorul fiind al partidelor tinere și moderne, așa cum s-a demonstrat de altfel și în țările vecine nouă, unde nu au existat „partide istorice”, dar care au reușit în schimb într-o mult mai mare măsură să pornească pe drumul transformărilor democratice.

Semieșecul acestor alegeri trebuie să dea de gînd în primul rînd Convenției Democratice și în particular P.N.T.C.D.-ului. Deocîndată am apucat-o iarăși pe un drum infundat!

■ Candidatul I. Iliescu: „Pentru unii, acest popor este necorespunzător”.

UN DRUM ÎNFUNDAT

ANDREEA PORĂ

Poporul a votat. În liniște, fără cozi, fără gălăgie, în cunoștință de cauză sau nu. Faptul că unii au nimerit trandafirul lui Iliescu din greselă are o prea mică importanță în contextul actual. Sau că alții ar fi dorit „schimbarea”, dar le-a fost frică de „coroană” și „mosieri”, poate deveni semnificativ numai dacă fenomenul ar fi fost generalizat. Dar n-a fost! Cel puțin în marile orașe, unde totuși populația, în proporție de 30%, l-a preferat pe Iliescu, știind destul de bine ce reprezintă acesta și F.D.S.N.-ul. Putem spune, fără a greși prea mult, că la 27 septembrie poporul român re-lativ bine informat a ales stagnarea. Mai precis, stagnarea în haosul economic, social și moral.

Presupun că motivațiile psihologice și sociologice ale unei astfel de decizii vor umple în perioada următoare paginile multor ziare, dar poate ar fi mai important ca ele să se situeze în centrul atenției partidelor care doresc a constitui forțele democratice. Pentru că numai avînd la bază înțelegerea de fond a mecanismelor care i-au îndemnat pe „cei mulți” să hotărască prin voi un astfel de destin pentru țară vor putea acele partide să înceapă o reorganizare din interior și o redefinire a propriei identități și politici. A devenit evident după două eșecuri, mai mult sau mai puțin spectaculoase, că partidele istorice (mă refer în special la P.N.T.C.D.) nu mai pot continua să rămîna egale cu ele însele și că trebuie să opereze cit de curînd o schimbare (la fel de necesară ca cea pe care a propus-o Convenția Democrată în totalitatea ei) atît de structură, cit și de mentalitate. Poate greșala fundamentală concretizată chiar în rezultatul votului, a constatat în fapt că în decursul acestor doi ani, cit și în perioada campaniei electorale, alfa cită-a fost, s-a pedalat pe aceleași idei parcă bătute în cule: anticomu-

nismul, dosarele de la Securitate, mînerii, monarhia etc. Este trist, dar foarte adevărat, că poporul nu a reacționat și nici nu reacționează la acest gen de „propagandă” și că sînt foarte puțini cei care au nevoie de adevărul cerut în piețele Timișoarei și Bucureștiului. Nu funcționează de cit de comunist sau disident a fost cineva, nu funcționează de numărul anilor petrecuți în puscăriile comuniste sau în ierarhia de partid, votează fără nîm, muncitorimea, funcționarii, gospodinele, pensionarii sau chiar tinerii (precum s-a văzut). Criteriile sînt cu totul altele și deocîndată confuze, dar este evident că nu sînt cele pe care vechile partide s-au străduit a le ridica la rang de principiu. După alegeri, formal aceste criterii trebuie lîmpezite și analizate, altfel riscîndu-se intrarea într-un cerc vicios. Poate tocmai în preajma confuziei dintre ideal și realitate, dintre importanța trecutului și semnificația prezentului, să se afle explicația faptului că, după doi ani de existență, P.N.T.C.D. nu a reușit să depășească procentul de 10,5% (dat de mai toate sondajele de opinie). Nu sînt ferm convinși că această teorie este valabilă, dar cred că ancorarea în trecut, nedefinirea concretă a noțiunii de anticomunism nu sînt de natură a atrage electoratul. Este clar la ora actuală că „masele” nu sînt preocupate nici de KGB, nici de securiști sau informatori, nici de cine a chemat mînerii și

■ Amintiri despre viitor...

ALEGERI '92 ● ALEGERI '92 ●

ROMPRES
TRANSMITE

● La B.E.C. au fost semnalate unele nereguli privind procesul de votare. În secțiile de vot nr. 806 și 676 președinții sau membrii comisiilor au refuzat să reacă pe listele suplimentare cetățeni aflați în tranzit și chiar locuitori așezări omisi de pe liste. La secția nr. 156 aparținând unei unități militare, comisia funcționa incomplet, fiind formată doar din patru membri. Tot în sectorul 2 al Capitalei în secțiile 229, 230, 231, 324, 349, în birourile electorale ale secțiilor în locul reprezentanților P.N.L. au fost primii reprezentanți ai altor formațiuni politice — P.R.M., C.S.S., P.S.M. În sectorul 6 Biroul electoral municipal a indicat că nu este obligatorie semnarea listelor de către alegătorii, ceea ce contravine hotărârii B.E.C.

● La biroul electoral al circumscripției județene nr. 24 Iași a fost înregistrată prima contestație provenind de la filiala din localitate a F.D.S.N., în care se dezvoltă faptul că ziarul local „24 ore” din 25 și 26 septembrie înseamnă în coloanele sale materiale de propagandă electorală în favoarea P.S.D.T. și a președintelui său, Lucian Ciornescu.

● Sub semnătura directorului de campanie electorală, F.S.N. a înaintat B.E.C. o contestație privind ilegalitatea rezultatelor votării în secțiile de vot unde nu a fost respectată prevederea privind obligatia pe care o au alegătorii de a semna lista electorală. În comunicatul F.S.N. se menționează, cu titlu de exemplu, secțiile de votare din Sectorul Agricol Ilfov, unde reprezentanții F.S.N. au constatat că până la ora 12 alegătorii care au votat nu semnaseră lista.

● Din partea P.N.L. ni s-a comunicat că în comuna Fălcoiu județului Olt, în circumscripția electorală nr. 47, preotul Oichea Gheorghe a fost bătut și alungat din cabina electorală pentru că s-a opus președintelui Loghin Nicolae, care indica alegătorilor unde să pună stampila.

● Într-o notă remisă agenției Rompres, conducerea P.N.T.C.D. sesizează faptul că ziarul „Vremea” a publicat în ajun de alegeri un așa zis „plan secret de măsuri”, menit să prezinte P.N.T.C.D. ca un partid care face o politică arbitrară și abuzivă. Protestînd împotriva „trivialității și irresponsabilității acestui text” conducerea P.N.T.C.D. anunță hotărârea sa de a se adresa Procuraturii.

● Filiala Mureș a P.U.N.R. sesizează că la secțiile de votare nr. 134, 135, 136, din cadrul circumscripției electorale nr. 27 Mureș, sînt cetățeni care votează de mai multe ori, deoarece nu se aplică stampila pe buletinul de identitate sau vin cu mai multe buletine de identitate. De asemenea se votează pentru cetățeni care nu sînt prezenți la secția de votare.

● Biroul „supraveghere urne și înregistrare abuzuri” al C.D.R. a semnalat B.E.C. faptul că unii președinți ai secțiilor de votare refuzau accesul candidaților în secțiile de votare, pe motiv că aceasta contravine prevederilor legii.

● Consiliul Național al F.D.S.N. a sesizat Rompres că în județul Brăila s-a tipărit și difuzat un afiș prin care se declară că F.D.S.N. ar fi retras susținerea candidaturii d-lui Ion Iliescu în favoarea d-lui Mircea Druc. Politia a întreprins cercetări, stabilind că afișul nu a fost tipărit la Brăila, ci la București.

● Filiala din Cluj a U.D.M.R. a sesizat B.E.C. că la mai multe secții de votare din municipiul Dej a fost interzis accesul delegaților U.D.M.R. în birourile electorale.

● La secția de votare nr. 25 din circumscripția nr. 26 Mehedinți au fost identificate buletine de vot din care lipseau candidații F.S.N.

PRO-DEMOCRAȚIA A ÎNTOCMIT RAPORTUL PRELIMINAR
ASUPRA ALEGERILOR DIN 27 SEPT. 1992

Informațiile oferite de Pro-Democrația în cadrul conferinței de presă din 30 septembrie 1992, au evidențiat mulți nereguli și ilegalități în desfășurarea procesului electoral, începînd cu campania, continuînd cu desfășurarea votării și încheiînd cu numărarea și centralizarea rezultatelor.

Dintre aspectele rezeleabile remarcate în cursul campaniei, amintim cîteva: a) încălcarea persoanei campaniei negativă; încălcarea legii electorale (deșchirea termenului legal prevăzut pentru propunerea electorală, nedeclararea fondurilor folosite de către partidele politice pentru campanie etc.); modul de informare a alegătorilor prin emisiunile de „Actualități” ale televiziunii (de exemplu persoanele oficiale aflate în funcție și care erau în același timp candidați au fost avantajate evident față de ceilalți candidați) s.a.m.d. De natură să influențeze negativ corectitudinea alegerilor a fost și modul de organizare a tranșării la secții a observatorilor naționali (efectuată de către B.E.C.), care a fost amînată pînă în ultimul moment și a avut un caracter improvizat, ceea ce a făcut ca în multe secții de vot să fie prezenți mai mulți observatori, iar alte secții să rămîna neacoperite.

Numeroase sînt neregularitățile constatate și în cursul votării:

● La secția nr. 187 din comuna Băneasa, jud. Galați, observatorul Pro-Democrației, Miron Mihalache, a fost acuzat de către un alegător că ar fi intrat cu acesta în cabina de vot, obligîndu-l să voteze cu C.D.R. Deși toți membrii biroului au declarat că nu l-au văzut intrînd în cabină, totuși politia locală a întocmit un proces verbal numai pe baza declarației alegătorului respectiv (membru P.S.M.), hotărînd amendarea d-lui Mihalache cu 33.000 lei. Pro-Democrația consideră că autoritățile nu aveau dreptul să facă public acest fapt înainte de clarificarea lui, pentru că aruncă o lumină nefavorabilă asupra asociației.

● De la secția nr. 612 din sectorul 4, București, Pro-Democrația a primit numeroase sesizări chiar în ziua de 27 septembrie, inclusiv de la președintele sec-

ției, potrivit cărora membrii comisiei înmînau alegătorilor mai mult de trei buletine de vot.

● La secțiile de votare 45, 48 și 320 din jud. Cluj, membrii birourilor electorale au căzut de comun acord să închidă scara secției, pentru a se odihni, și să revină să numere voturile a doua zi, în intervalul respectiv secțiile urînd a rămîne sub pază militară. Pe la orele 5-6 dimineața, d-na Crisan, președinta Filialei LADO din Cluj, s-a întors la secția nr. 320 și a constatat cu uimire că era cineva înăuntru. A bătut la ușă și a așteptat 5 minute să se deschidă, găsind acolo pe președintele biroului și pe reprezentantul F.S.N., care „se încălzeau la foc”.

● În dimineața zilei alegerilor, cineva a telefonat la Pro-Democrația, recomandîndu-se cu numele observatorului acestei asociații de la secția 813 din București, și spunînd că delegatul C.D.R. a venit boni și s-a bătut cu președintele biroului. Membrii Pro-Democrația au mers să vadă ce s-a întîmplat și au găsit totul în ordne. De altfel, aceasta n-a fost singura alarmă falsă. Lista ar putea continua.

● O altă problemă este cea legată de numărarea și centralizarea voturilor. În vederea înfăptuirii succesiunii B.E.C. a dispus afisarea proceselor verbale imediat după întocmirea lor. D-l Paul Fieră, președintele B.E.C., a revenit însă ulterior asupra acestei prevederi, amînînd afisarea cu 24 ore. Motivul invocat — din cauza neclarităților privind voturile invalidate, circumscripțiile electorale au revăzut buletinele anulate, considerînd valabile unele dintre ele — de aceea, pentru a nu apărea neconcordanțe între procesele verbale ale secțiilor de votare și cele ale circumscripțiilor, primii nu s-au mai afișat și s-au aruncat rămînînd valabile doar cele din urmă. Este o rouă etară în care se pot comite fraude electorale, pentru că dispune astfel orice posibilă de verificare. La aceasta se adaugă și dispoziția B.E.C. din ziua alegerilor, prin care accesul observatorilor în birourile electorale de circumscripție a

fost permis doar începînd cu ziua de miercuri, 30 septembrie.

De asemenea, Pro-Democrația apreciază că anunțarea prognozei IRSOP-INFAS, la ora la care în țară existau încă secții de votare deschise, a putut constitui un mod de influențare a electoratului aflat încă la urne.

DANA ARMEANU

ANNE PLANCHE

observator internațional

Sociolog, vicepreședinte al Biroului de Informații și Asistență a României, Secretar de redacție al revistei L'Alternative (1981-1985), Cărți publicate: *La Roumanie, le livre blanc* (impresă cu Mișcarea Borindoi și Adriana Cămbes, 1990), *Roumanie, Crise et perspectives* (1983), *Observator internațional din partea asociației „Maires sans frontières”*.

Am vizitat cu 20 de secții de votare, dintre care 11 în mediul rural (Maramureș (Sud-Estul Băii Mărie), Imreștii mele este că în marea majoritate a cazurilor există un efort vizibil pentru ca formele lezale să fie scrupulos respectate. Cu toate acestea, în circa 1/3 din secțiile de vot din site am putut să observăm încă unele probleme precum: că acțiunea nr. 11, avut consecințe directe asupra votului. Nu am intrat în toate secțiile reprezentanți ai Convenției Democratice, dar ei erau scriși ca membri în Biroul Electoral. Cu toate instrucțiunile care au fost date de către B.E.C. pe am văzut aceste procedee verbale ale rezultatelor, așa cum erau prevăzute. Poate s'ar fi întârziat.

NESTOR RATEȘ

Europa liberă

— Se poate oare anticipa reacția Occidentului față de rezultatul alegerilor?

Cu oarecare dificultate, înainte de a ști care va fi configurația noului guvern. Guvernul occidentalilor nu declară că vor accepta decizia alegătorilor români, oricare va fi ea, dacă va fi fost exprimată într-un scrutin liber și corect. Deci este de așteptat ca ele să rămîna credincioase acestei promisiuni, dacă nu apar indicii serioase și credibile că alegerile nu au fost libere și corecte. Cu toate acestea, n-ar trebui să fie un scop și ca realizarea prezidenției Iliescu — dacă se va produce, cum cred că apar inevitabil — va dezamăgi unele cancelării diplomatice, deși altele vor fi fost prezente pentru o asemenea eventualitate. Dar dacă la asta se va adăuga și un guvern F.D.S.N. care nu pare posibil fără includerea într-o eventuală alianță a partidelor de extremă stînga și de extremă dreapta, atunci reacția Occidentului va fi negativă. Chiar și unele rapoarte zărunce care erau semnate față de realizarea d-lui Iliescu conștientizînd toate pe un sens de dualitate a puterii în care guvernul ar fi revenit cel puțin o parte în unele privințe, o coalitie F.D.S.N. și extremă ar fi, din punctul de vedere al Occidentului, o realitate încă mai puțin posibilă decât chiar emanciparea puterii din primii doi ani de după revoluție. La Washington, amînarea victoriei prezidenției Iliescu și a F.D.S.N. constituie o surpriză. Meci o levitate oficială de a vizita Washingtonul nu va fi trimisă reprezentanților F.D.S.N. — P.U.N.R. — P.R.M. — P.S.M. va încheia mîna, pentru multă vreme raporturile rămîna americane. Sîmur, trebuie să știm că o secție de coalitie nu este neapărat inevitabilă, deși alți observatori sînt greu de întrevăzut în clima de față.

■ Dacă nu ei, atunci cine?

NEREGULI SEMNALATE
DE L.A.D.O.

Pe perioada desfășurării campaniei electorale Liga pentru Apărarea Drepturilor Omului a constatat peste 100 de abateri de la procedurile lezale. Majoritatea dintre acestea au fost înaintate spre soluționare și la Biroul Electoral Central. Prezente în continuare cîteva din cazurile cele mai semnificative:

● La secția 606, dl. Vlăsceanu Bogdan (reprezentant P.N.L.) remarcă prezența unui observator din partea A.G.A.D.M., care a fost legitimat ca membru P.S.M.;

● Dl. Petrescu Mihai observă că la secția 12 trei persoane au primit seturi de cîte opt buletine de vot;

● În comuna Costoleni-Iași, primarul Nechita Dumitru a dat afară toată comisia și și-a numit oamenii lui. Faptul acesta a fost confirmat și de Biroul Electoral Județean Iași;

● Secția 12 — Liceul Sf. Sava. La ora 7.10 d-na Barcan Valentina a sesizat că în fiecare buletin de vot erau mai multe (pînă la 10) exemplare suplimentare pentru președinte;

● La secția 468, observatorul LADO, în jurul orei 10.00 arată că se împrăstie fluturași (Votați Ion Iliescu, Votați F.D.S.N.);

● La secția 254 era lipsă un bloc de pe Calea Moșilor, iar numărul de buletine era mai mult decît insuficient;

● Conform unor semnalări primite de la mai multe secții, în zona Pieței Titan (ora 12.15) au fost împrăștiți fluturași prin care se făcea propagandă Partidului Socialist al Muncii;

● La Spitalul Județean Timișoara s-au prezentat mai multe persoane cu o urnă volantă și care au refuzat să spună de la ce secție sînt. Intenția nu

au vrut să voteze și pentru că existau buletine doar pentru Senat și Camera Deputaților;

● La secția 297 membri din comisie — reprezentanții F.D.S.N. — se schimbă unul pe celălalt fără a poseda toți acreditările valabile;

● La secția 601 se interzice semnarea listelor electorale, argumentîndu-se că acest lucru nu este necesar. Cazul nu a fost izolat;

● La secția de votare nr. 239 din sectorul 2 în cabinetele de vot s-au găsit fluturași cu portretul d-lui Ion Iliescu;

● În comuna Fălcoiu, jud. Olt, preotul Oichea Gheorghe (reprezentant P.N.L.) a atras atenția președintelui secției să nu mai indice alegătorilor cu cine să voteze, respectiv cu F.D.S.N.. Ca urmare, președintele secției l-a agrestat și l-a alungat din secție, amenințîndu-l cu moartea. Preotul și-a găsit refugiu la sediul P.N.L.-Caracal, anunțîndu-se ulterior organele de poliție locale și Ministerul de Interne.

● La secția 261 (Telul Doamnei) de pe listele electorale lipseau nu mai puțin de opt blocuri.

ALEGERI '92 ● ALEGERI '92 ● ALEGERI '92 ●

CINE NU CREDE ÎN SONDAJUL IRSOP-INFAS DOVEDEȘTE LIPSĂ DE REALISM ȘI AROGANȚĂ

CONFERINȚA DE PRESĂ A CANDIDATULUI ION ILIESCU

GABRIELA ADAMEȘTEANU

● Nu întâmplător (avea să se vadă în cursul zilei) candidatul Ion Iliescu a invitat presa miercuri 20 septembrie, la Palatul Elisabeta. La ora fixată, ziaristii au prezentat la poarta Palatului acreditările pentru alegeri și, în schimb, au fost conștiincioși controlați în serviete, genți, sacose, port-farduri etc. Nu ca la o conferință de presă, ci ca pe un aeroport. Sau ca acum doi ani și jumătate, când se făceau filtre pentru depistarea terorștilor. Pe alee, coridoare și în sală misunau fețe tinere impersonale (mai multe decât asigură Serviciul de pază și protecție candidaților la prezidenție); o senzație de „dăjă vu”. Atâtă doar că tinerii proiectați astfel de somaj grătau mai bine și aveau costume de o calitate mai bună decât băștile de pe Calea Victoriei. Erau prea mulți și prea vizibili pentru o campanie electorală lipsită de violențe (asa cum a remarcat toată lumea) și pentru modelul occidental de ultimă oră în care a fost organizat S.R.L. (din zile ne-a povestit Ion Iliescu la conferința de presă). Anticipez deci întrebarea pe care reprezentanții Europei Libere, comentatorul politic Nesiur Rațea i-a pus-o actualului nostru prezidenție: despre cascada ultimelor sedințe a guvernului Roman și despre afirmațiile fostului premier privitoare la controlul aproape total al serviciului de securitate în toate domeniile vieții din România, România fiind deci singura țară în care serviciile de securitate nu sînt subordonate guvernului. „Eu nu am văzut cascada de la SOTI, deci SOTI a ajuns mai repede la ea decât S.R.L.-ul” a mărturisit I. Iliescu. „Iată cit de serioase pot fi opiniile cuiva care într-un fel a vorbit ca prim-ministru, altfel după ce nu a mai fost implicat în guvernare. Nu mai comentez părerile d-lui Petre Roman, pentru că oricum se autocritică”, a continuat d-l Ion Iliescu, apunându-l în continuare pe cel de față că România e singura țară din lume care a desființat serviciile de securitate într-o noapte. Cit privește S.R.L.-ul, acesta este făcut după modelul țării cele mai civilizate. (opinia candidatului Ion Iliescu)

● În afara de agresivitățile la adresa fostului său premier, Petre Roman, Ion Iliescu și-a îndreptat global reproșurile spre Convenția Democrată și față de a putului spre candidatul ei, Emil Constantinescu. Davi considerat la ora respectivă de multă lume drept un favorit al cursei, Ion Iliescu părea obsedat de contracandidatul său. Nu există în discursul politic al lui Emil Constantinescu nici o frază ce ar putea fi interpretată pentru

a demonstra lipsa de patriotism, interesul îngust etc. Ca urmare, atacurile la adresa lui Emil Constantinescu au luat mai degrabă forma insinuării. Vorbind despre repartitia geografică a voturilor, Ion Iliescu s-a referit la Transilvania, subliniind „prezența disciplinată la vot a populației maghiare”, care „a votat covârșitor pentru Emil Constantinescu”. În aceeași direcție, candidatul Ion Iliescu a mai aruncat câteva săgeți și când a fost întrebat din sală dacă „ar mai trebui schimbat ceva în politica minorităților”. „Am asigurat toate drepturile politice celor 14 minorități, prezente în parlament, ceea ce nu au realizat „alții””. „Alții nu au găsit soluții (la problema minorităților, f.n.), dar ne dau nouă lecții”. „Desi, dacă un român devine somer, e o problemă normală — dacă maghiarul devine somer, e o problemă politică” a mai spus prezidențele Iliescu. ● De la început, candidatul Ion Iliescu și-a manifestat multumirea față de rezultatele anchetei IRSOP-INFAS și a calificat drept necesară și caraghioasă reacția celor neîncrezători în ea. Faptul că alegerile nu erau încheiate la ora la care s-a difuzat rezultatul sondajului IRSOP-INFAS nu ar fi constituit (potrivit opiniei lui Ion Iliescu) o greșală, intrucit la acea oră n-ar mai fi rămas deschise decât vreo 500 de secții. Deci cite voturi ar mai fi fost influențate? a întrebat Ion Iliescu, care nu se încurcă prea mult în probleme de principiu și nici în legi. Cel care și-a manifestat îndoiala față de rezultatele sondajului IRSOP-INFAS ar fi trezit (după părerea lui Ion Iliescu) o adevărată indignare în opinia publică, ce ar fi considerat că aceasta reprezintă un mod de a jigni poporul român, de a privi România ca o țară acivilizată în care electoralul încă mai minte „de frișcă”. „Mă surprinde surpriza unora față de rezultatul alegerilor. Ei au dovedit cu această ocazie lipsă de realism, aroganță”. Toți aceștia „au primit o lecție din partea electoratului român, lecție pe care merită să o asimileze”. „Pentru unii acest popor este necorespunzător”. „Pentru alții, democrația înseamnă doar opțiunile lor”;

● „Cu totul nelalocul lor” au fost taxate și alte concluzii politice provocate de aceste alegeri. De pildă cea potrivit căreia „România rămîne după aceste alegeri singura țară legată de comunism”. „Dar ce se poate spune atunci despre Eltin Kravciuk, Sevardnadze”, (a adăugat Ion Iliescu, lungind lista rudelor sale spirituale).

● Prezidențele Ion Iliescu ne-a dovedit de câteva ori temperamentul său impulsiv — ultima oară cu ocazia incidentului de la Constanța când a oprit mașina ca să scuture un cetățean care îl huiduia. Sco-

rul confortabil pe care sondajul IRSOP-INFAS i-l promisese nu-l relaxase, fata sa în timpul conferinței de presă era mai intens colorată ca de obicei. „Dl. Jelev a fost la fel de comunist ca și mine!” a exclamat; o opinie pe care evident nu i-o împărtășim, cunoscînd biografia lui Jeliu Jelev. Aștia nu a fost nici aparatcic, nici nomenclaturist, chiar dacă profesor de filosofie fiind, a predat și marxismul. Dar cartea sa despre nazism/comunism a fost interzisă pe vremea când Ion Iliescu era director de editură. Disidența lui Jelev a fost reală, nu ca cea invocată de Ion Iliescu.

● Iar deosebirea dintre Ion Iliescu și Emil Constantinescu (pe care a clamat-o de mai multe ori, în favoarea sa, candidatul Ion Iliescu în timpul acestei conferințe de presă) este deosebirea dintre un locuitor al Bulevardului Primăverii și un locuitor al Cartierului Pajura.

● Reproducem în continuare alte citeva din opiniile exprimate de candidatul Ion Iliescu:

— „Lupta electorală a dus accentul pe deosebiri. Acum este momentul să căutăm punctele de contact pentru realizarea unei platforme minime, pentru o largă coaliție de forțe politice... care trebuie să treacă peste resentimentele electorale. As fi favorabil unei formule care să reunească toate forțele politice din Parlament... Nu am nevoie să mă delimitiez de forțele extremiste, am făcut-o altădată”;

— „Este falsă imaginea celor care își închipuie că România are o proastă imagine în lume. Unde vedeți dumnea-voastră izolarea României în această perioadă?.. Nu trebuie să se supună poporul român dorințelor celor din afară. Sau mai ales ale celor dinăuntru. Clauza se va acorda indiferent de prezenta la Washington a d-lui Manolescu.”

— „Nici măcar nu m-am uitat pe proiectul de lege a presei propus de cei doi deputați F.D.S.N.”.

— „Faptul că se vorbește deja de alegeri anticipate, cînd nici nu le-am terminat pe acestea, mi se pare o aberație”.

B.E.C. OFERĂ AMĂNUNTE

Retragerea observatorilor Ligii pentru Apărarea Drepturilor Omului de la circumscripțiile electorale a dat nastere unui mic scandal. Într-o tentativă de explicare a lucrurilor, stafful B.E.C. — prin presedintele Paul Florea și unii dintre colaboratorii săi — a organizat o conferință de presă, marți 20 septembrie, orele 14.00. Pentru început, s-a reafirmat că alegerile au fost normale, liniștite, deși „probabil au fost și unele nereguli”, în continuare prezentîndu-se un soi de rezumat al evenimentelor ce au precedat hotărîrea LADO.

„Pe 27 septembrie, reprezentanții al LADO au venit să ceară prezentarea proceselor originale. Am reținut ideea și am pus problema în discuție în cadrul B.E.C. Colegii mei au fost de acord, dar numai după ce acestea treceau prin propriul nostru sistem logistic”, a afirmat dl. Florea. Și totuși, a doua zi, prezidentul acord verbal a fost încălcat, aducîndu-se în discuție argumente de factură tehnică. „Noi sintem cei care avem datoria de a folosi prioritar procesele originale, pentru că trebuie să încheiem situația în termenele angajate. Practic, nu se putea folosi în paralel fiecare listă pentru că B.E.C. are minim 4 calculatoare la fiecare circumscripție (în București chiar 16), în timp ce LADO doar cite unul. Se pierdea astfel mult timp.”

S-a mai accentuat ideea că LADO este singura organizație neguvernamentală, dintre cele 15 participante la alegeri, care a procedat în consecință; și astfel, procesul de numărare al voturilor rămîne nesupravegheat, lăsîndu-se loc suspiciunii, cel puțin teoretic. Iar faptul că un ziarist de la Dreptatea a prezentat un proces verbal în care numărul voturilor valabile diferea considerabil de însumarea rezultatelor pentru fiecare partid și candidatul prezidențial, a trecut aproape neobservat. (M.C.)

Conferință de presă
a delegației Adunării parlamentare
a Consiliului European

București 20 sept. 1992

Domnul Robert Jacobo, prezedintele biroului de presă, a citit comunicatul delegației Consiliului European, formată din 7 parlamentari. Membrii delegației, repartizați în patru grupuri, au vizitat 69 secții de votare din 8 județe (Arad, Timișoara, Cluj, Constanța, etc.) și din municipiul București.

Domnul Jean-Pierre Worms (Groupe Socialiste, Franța) a relatat situația înălțată în Transilvania, (în municipiul Dej), de încălcare a drepturilor unui partid de a fi reprezentat într-un birou electoral, considerată a fi gravă și cu posibile consecințe asupra rezultatului alegerilor. Membrii delegației au observat că într-un birou de vot nu a fost acceptat delegatul U.D.M.R. După părerea reprezentanților acestui partid, nu ar fi fost singurul caz, situația repetîndu-se în 8 birouri electorale. Cercetările întreprinse au arătat că lista cu membrii respectivelor birouri fusese întocmită de primarul orașului Dej și i se atribuise în mod greșit semnătura prezidentului biroului electoral, care nu avea nici un amestec. Delegații Consi-

liului European consideră acest caz drept o tentativă de excludere de la vot a unui partid; deși relațiile interetnice nu par a fi explozive, totuși fenomenul este îngrijorător.

Alte mici incidente și ilegalități au fost semnalate de d-na Marcelle Lentz-Cornette (Groupe du Parti Populaire European, Luxemburg). Într-un sat ce avea o importantă comunitate de țigani, aceștia veneau la vot cu toată familia și intrau elte trei în cabinetele de vot. Delegații partidelor prezente găseseră că e ceva normal, că e o particularitate a lor și nu interveneau. Într-un alt loc, lipseau 200 de buletine de vot, fiind 1 700 de exemplare pentru Senat și Camera deputaților și doar 1 500 pentru prezidenție.

Întrebat cum apreciază retragerea observatorilor LADO (ca protest împotriva faptului că li s-a interzis utilizarea calculatoarelor proprii în paralel cu cele oficiale), delegații Consiliului European au spus că ei nu au constatat retragerea observatorilor LADO, aceștia fiind prezenti în secțiile de vot pînă la închiderea lor.

BLEU,
DISCRET
ȘI OBIECTIV

Chiar înainte de începerea alegerilor, Ministerul de Interne a declansat acțiunea specială „Elector 1992”, pentru asigurarea unui climat obiectiv și calm pe toată perioada campaniei electorale. Că pînă la urmă alegerile nu s-au terminat pe placul tuturor, e o altă problemă. Politia și-a făcut însă datoria.

În mare parte, cazurile semnalate și soluționate au fost de trei categorii. Primo, dispariții sau presupuse subți-

lizări, putînd exemplifica aici cu situația prezidentului secției de votare nr. 299, dl. Stamate Bogdan, care a anunțat lipsa a două topuri de buletine pentru Camera Deputaților. Ulterior, aceștia au fost găsiți și înapoate, amintîndu-se în trecut de oarece predispoziții bahice ale unora. Secundo, continuarea campaniei, semnalfîndu-se aici unele cazuri în care au fost lînite afișe electorale după încheierea perioadei legale (exemplu: în satul Rădești-Galați și comuna Strunga-Iasi, unde trei persoane au fost amendate cu cite 15 000 lei). Tertio, violențe și imbrinceli — cazul dlui Panait Stoian care a venit beat la votare și a adresat injurii membrilor comisiei, situația unor poliști agresati, din motive personale, în apropierea secției de votare etc.

Concluzionînd, într-o campanie în deosebi liniștită, oamenii în bleu și-au făcut datoria discret și obiectiv. (M.C.)

FRAUDĂ ELECTORALĂ?!

ANDREEA PORĂ

Așa cum prevedea multă lume, atât în urma așa-zisului sondaj de opinie IR SOP (tâmbit și laudat de televiziune), cât și a cifrelor emise de către B.E.C., rezultatele votului sînt pe cale de a deveni o mare fraudă electorală.

1) Nu putem să nu ne întrebăm cum este posibil ca milioane de buletine de vot să fie nule, adică peste un milion de oameni să fie alți de „proști” încît să nu fie capabili să pună stămpila cum și unde trebuie. Aceste buletine de vot anulate se repartizează astfel: 1.059.000 la Senat (deci 12,9%), 1.056.000 la Cameră (13,6%) și 56.000 la președinție (deci 4,8%).

Conform opiniei d-lui Alin Teodorescu, președintele IMAS (un prestigios centru de sondare a opiniei publice): „acest lucru este practic imposibil, din punct de vedere tehnic. În orice societate democratică numărul buletinelor de vot anulate este cuprins între 0,5 - 4%”. Din punctul de vedere al domniei sale - și sperăm că și al factorilor competenți - este necesară constituirea unei comisii independente de expertiză care să verifice absolut toate buletinele de vot anulate. Reamintim că la 20 mai 1990, procentajul buletinelor anulate a fost doar de 1,7%. Pare, cel puțin, ciudat faptul că, după încă trei prezentări în fața urnelor, oamenii s-au dovedit mai nepriștici ca prima dată.

O asemenea verificare s-a făcut deja parțial în Iași, unde s-a constatat că între 10 și 15% din buletinele de vot anulate erau de fapt valabile, dar pur și simplu nu au fost luate în considerare de către comisiile electorale (?). Tot la Iași, la secția nr. 324 s-a descoperit că buletinele de vot anulate conțineau cîte două rînduri de stămpile... fiecare de altă culoare! Acestea sînt numai două exemple ale „corectitudinii” alegerilor.

2) Pînă la ora actuală, B.E.C.-ul a dat o serie de rezultate parțiale (nu însă și cele pe București), care diferă semnificativ de rezultatele obținute de către comisia de centralizare ce lucrează în parolă din partea Convenției Democratice (unica, de altfel). Deoarece nu cred că are rost în aceste condiții, să prezentăm rezultatele B.E.C., vom arăta mai jos rezultatele obținute de această comisie. Ele se bazează pe datele oferite de 8667 secții de votare, ceea ce reprezintă 59% din total.

SENAT: C.D. - 23,7%; F.D.S.N. - 23,4%; F.S.N. - 10,8%.

CAMERĂ: C.D. - 24,3%; F.D.S.N. - 23,0%; F.S.N. - 10,5%.

La ora actuală, aceeași comisie a terminat centralizarea datelor pe întreg orașul București (excluzind S.A.I.) Ele sînt:

PREȘEDINȚIE - Ion Iliescu 42,2%; Emil Constantinescu 40,5%.

DEPUTAȚI: C.D. - 32,8%; F.D.S.N. - 25,6%; F.S.N. - 9%; P.U.N.R. - 3,2%; P.D.A.R. 1,4%; P.N.L. 3,3%.

SENAT: C.D. - 34,4%; F.D.S.N. - 22,6%; F.S.N. - 13%; P.U.N.R. - 3,2%; P.D.A.R. - 1%; P.N.L. - 2,7%.

Conform opiniei d-lui Petrescu, șeful acestei comisii, există în momentul de față aproape toate datele de pe procesele verbale venite din întreaga țară, ele urmind a fi centralizate în următoarele ore. „Dar vă garantez, o spus dînsul, că din punct de vedere statistic nu vor fi diferențe majore”.

Nu are rost să ne ascundem după deget, a devenit evident că se încearcă în diferite moduri o măștiuire de amploare a rezultatelor, fiind inexplicabile „în mod lo-

gic” diferențele obținute de cele două comisii paralele de statistică. În acest sens, Comitetul de sprijin pentru campania prezidențială a d-lui Emil Constantinescu a dat următorul comunicat: „La comisia de calculare paralelă a voturilor a Convenției Democratice, media ponderată pe țară a alegerilor prezidențiale este următoarea: pentru dl. Ion Iliescu - 36,8% și pentru dl. Emil Constantinescu - 33,3%. Biroul Electoral Central a anunțat amînarea rezultatelor finale”. Precizăm că pînă acum (avînd în vedere că numai pînă mîine se primesc contestații) au fost de-

puse la B.E.C. peste 8 contestații. „Dacă toate aceste fraude vor fi confirmate”, o spus dl. Corneliu Coposu, la conferința de presă fulger din această după-amiază, „vom contesta rezultatul alegerilor”.

Consecințele acestei „confuzii”, care a trecut deja oceanul, pe care numai „oamenii de bine” nu vor să le sesizeze, sînt îngrijorătoare. Camera Reprezentanților a Statelor Unite a respins acordarea Clauzei Națiunii celei mai Favorizate pentru România.

Este și greu să mai susții că alegerile au fost corecte, cînd doar într-o singură comună, VERDIȚA, s-au prezentat la vot numai 848 de alegători, dar rezultatele s-au întregit pe sine: Ion Iliescu 1396 de voturi, iar Emil Constantinescu 518. Mai puneți mina pe „artimelică”, mai dragă!

Către BIROUL ELECTORAL CENTRAL

La alegerile din 27 septembrie 1992, un număr uriaș de voturi (10-20%) au fost nule și anulate. Respectul față de electorat ne obligă să susținem că nu este posibil ca peste 1.500.000 de români să nu știe să voteze. Conducerea Convenției Democratice din România atrage atenția Biroului Electoral Central că distrugerea acestor buletine de vot ar constitui o dovadă de fraudă electorală majoră. Convenția Democrată din România face răspunzător Biroul Electoral Central de păstrarea sub sigiliu a tuturor buletinelor de vot exprimate la alegerile din 27 septembrie 1992, în scopul verificării lor în cel mai scurt timp și în toate circumscripțiile electorale, de către persoanele și organele îndreptățite la aceasta prin lege.

PREȘEDINTELE CONVENȚIEI DEMOCRATICE DIN ROMANIA
CORNELIU COPOSU

ALIANȚELE POLITICE ÎN AȘTEPTAREA REZULTATELOR

CORNELIU COPOSU:

Rezultatele de pînă acum sînt parțiale și deci nu se poate face nici un pronostic postelectoral pînă nu vom avea rezultatele finale. Importanți este ca aceste rezultate să nu fie mistificate cu ocazia centralizării. Începutul a și fost făcut: tentativa de intimidare pe de o parte, pe de altă diversivna făcută prin apariția acestui sondaj la ora 21, în timp ce încă sute de secții erau în plină activitate și votul nu se terminase. Sondajul a avut drept efect și afectarea activității comisiilor de la birourile de votare: și cred că acesta a fost rostul lui. Dacă facem un studiu atent, putem conchiziunea că sondajul care se pretinde a fi făcut de două prestigioase instituții este aldoima cu sondajul comandat de președinție și publicat de IR SOP cu o săptămîină înainte de alegeri. Deci nu am nici o încredere în executarea acestui sondaj pe subiectul din toată țara și cred că de fapt nu s-a făcut decît o combinație între sondajul anterior și rezultatele administrației, rătăcînd pe ici, pe colo ca să dea impresia de seriozitate.

Încă nu ne-am gîndit la viitoare alianțe și nici n-o să ne gîndim pînă nu vom cunoaște toate rezultatele. Și funcție de acestea vom începe eventualele tratative. Presupunînd chiar că fiecare s-a gîndit la niște alianțe, noi sîntem o coaliție democratică și nu putem delibera decît în comun, indiferent de opțiunile fiecăruia dintre noi.

DOMOKOS GEZA:

Noi considerăm prognoza corectă, pentru că porneste de la o realitate ce reflectă atitudinea constantă a maghiarilor din România în ce privește democrația. Nu sîntem preocupați de caracterul acestei previziuni, care se poate clar

modifica ne parecurs, dar sînt convins că modificarea nu va fi esențială.

UDMR-ul s-a declarat angajat prin program, prin tot ceea ce a făcut în acesti doi ani, în procesul democratic. Și cred că a dovedit opiniei publice acest lucru, a dovedit faptul că nu este preocupat numai de problemele cu caracter etnic, ci și că a fost activ și prezent, din păcate nu întotdeauna eficient, în parlament, unde toate demersurile făcute au fost în sensul stabilirii bazelor democratice.

Excludem o alianță cu PUNR, PEM sau alte partide extremist-nacionaliste, nu ne putem imagina o concurare cu el, dar nici cu FDSN-ul, care în ce privește drepturile minorităților, și nu numai, se apropie foarte mult de aceste partide. Noi facem parte din alianța politică a Convenției Democratice și deci am discutat în prealabil programul ei, pe care ni l-am însușit ca pe un posibil program de guvernare. De FSN sînt lucruri care ne apropie, dar ne și despart. Noi am fost și sîntem preocupați de faptul că în problema minoritară FSN-ul a luat unele poziții foarte dure, mai ales în unele publicații, cum ar fi „AZI” care este un semioficios al Frontului. Vreau să spun că sînt necesare o serie de clarificări, dar nu este exclusă o viitoare alianță de guvernare.

Din păcate, structura viitorului parlament va fi extrem de fragmentată, iar o alianță CD, FSN, UDMR rămîne un deziderat, dar din punct de vedere al ponderii în parlament va trebui să răsăm și alți aliați ca să putem contrabalansa FDSN-ul.

Pentru noi mai există și o a treia posibilitate, aceea de a rămîne în continuare în opoziție, ceea ce nu este însă de dorit, deoarece fiecare urmărește să și ducă la îndeplinire programul. Dar dacă acest lucru nu va fi posibil, ne vom asuma în continuare rolul de opoziție și, evident, vom conlucra cu celelalte partide ce se vor afla în opoziție.

În ce privește rezultatele preliminare, a fost pentru mine o surpriză neplăcută

viziunea lor pe micul ecran. La o primă analiză, există două aspecte: realitatea socială și corectitudinea lor. Este discutabil dacă acest rezultat nu a fost influențat de anumite tendințe de manipulare a electoratului în campania electorală. Dar dacă există falsuri, sînt convins că în zilele următoare ele vor ieși la iveală.

CAIUS TRAIAN DRAGOMIR:

„Frontul Salvării Naționale a propus un program realment detaliat și cu un pronunțat caracter tehnic. În plus, într-o atmosferă în care s-au făcut doar promisiuni și s-au oferit speranțe neacoperite, noi am încercat să arătăm modul real în care poate fi relansată economia și în care poate fi făcută o deschidere a politicii și implicii a societății românești.

Am fost confrunțat cu promisiuni demagogice care foarte curînd își vor dovedi lipsa de substrat. Socotim că acționînd doar în baza principiilor pe care le urmăm, principii legate de idealuri democratice, de reformă și deschidere, am procedat bine și această cale se va dovedi în timp utilă și va da rezultate. Am făcut prin poziția noastră în cursa electorală un real act civic.

În ceea ce privește poziția concretă în cazul unor alianțe sau amînarea acestora pentru o vreme, faptul îl vom decide atunci cînd rezultatul alegerilor va fi definitiv. Nici una din eventualele noastre alianțe nu va fi însă pe baze oportuniste.

În legătură cu situația d-lui Petre Roman, jocul dur și încercarea de influențare a conducerii unui partid, sînt unele uzitate în politică. Tranzacția despre care a fost vorba în unele declarații radio sau din presă privind-l pe dl. Petre Roman, nu a fost luată în serios de nimeni din conducerea Frontului.”

Grupaj realizat de
ANDREEA PORĂ

IRSOPIȘTII,

TRANDAFIRII
ȘI MANIPULAREA

ANDREEA FORA

● Zi de tirg și de alegeri

În Ottenita, pe strada Alexandru Iliescu (revoluționar comunist, tatăl actualului președinte neocomunist — ce îi poartă numele încă din jurul anilor '60, denumită acum cu ironie de către localnici „strada milionarilor”, din cauza vechii și noli nomenclaturii ce sălășluiește acolo) este liniște. Oamenii, îmbrăcați de sărbătoare, nu se grăbesc să se ducă la secția de votare nr. 53, aflată la capătul străzii. Cifrele sînt și ele revelatoare: pînă la ora 13 doar 100 din cei 1.600 de alegători se prezentaseră la urne. Mult mai interesant și atractiv îl se pare tuturor tirgul de la Budestii spre care tîrăniți din județul Călărași se îndreptau cu mic cu mare, cu cătel și pureci. Grija zilei de mine este mai puternică decît pasiunile politice. Tiganii, căruțe cu porumb, băutură, capre năoirlite, adenii ai F.D.S.N.-ului, Rotii, Asului de treflă și Cheii. Ce nu se vindea acolo lău drumul „Cooperativelor”, aflată la cîteva zeci de metri distanță, unde preturile sînt ceva mai mici, dar... imediate. Și totuși, politica reușește să infierbinte mințile multora. Nu se știe cine a început scandalul. În cîteva minute au fost scese eu-llite, injurăturile au început să curgă. „Ce mă vrei Coroana sau moșierii?” Pumnii, țipete, huițuiri. Din fericele, n-a fost vărsare de sînge; și asta nu datorită poliției — care, nîl n-a nîs plecorul în zonă, doși postul se afla la numai cîteva sute de metri distanță — ci a femeilor care au sărit cu gura (și nu numai), despărțind cele două tabere. Citi dintre ei pre-

zenți acolo la tirg au fost ulterior la vot, e greu de spus. Oricum, absentismul în județul Călărași a fost masiv, la ora 14,00 se situa în jur de 85%.

● Comisii fără partid

În rest, a fost liniște. Secțiile erau aproape pustii, comisiile anafice, oamenii, așa cum ni se tot spunea, erau la cîmp. „Ja muncă” sau la tirg. Neregulile, dacă așa pot fi numite, sînt cele „de rutină”. Virstnicii, fie nu au ochelarii la ei, fie nu înțeleg cum trebeze să pună stampila. Oricum, majoritatea solicitau să li se arate „unde sînt trandafirii și domn” Iliescu”, că „bărbosii ăilălii de la P.N.T. vor să-și ia moșile”. La televizor nu s-au prea ufat, că „nu de asta le arde lor”, iar de venit acolo în campanie, n-a venit nimeni. „Așa că, măică, îmi spune o bătrînă, măcar pe Iliescu îl știm cum e. El e cu noi, ăstia „sărăcii și amăriții”. E drept că pămîntul promis se cam lasă așteptat, dar oricum „e mai bine ca înainte”.

Dincolo însă de toate acestea, la care, mai mult sau mai puțin mă așteptam, dincolo de faptul că vota e întregă familie într-o singură cabină sub ochii îngăduitori ai comisiei, că nu se prezentau buletinele de identitate, că pe usă nu erau afisate exact buletinele de vot ce conțineau semnul Convenției, cel mai înrijorător lucru mi s-a părut a fi componența comisiilor. În proporție de 60% (din secțiile pe care le-am vizitat) din acestea nu făceau parte reprezentanții ai partidelor.

Comisiile (și aici au da numai cîteva exemple: secția 165 — Negoști, secția 55 — Curcani, secția 36 — Budestii) erau formate în exclusivitate din așa-zisi independenți („fără par-

tid”, cum se autointitula) aleși de către primăria locală (de regulă, fedescență) și „trasi la sorti” la primăria județeană din Călărași. Deci, acești „independenți”, oameni ai satului (soferi, funcționari la primărie, pensionari, învățători), au fost cei care nu numai că au „supravegheat” întreg procesul de votare, dar au numărat voturile și au încheiat procesele-verbale. Toate acestea fără nici o „supervizare” din partea partidelor. Cum au ajuns ei să facă parte din comisii este o altă poveste, pe care, drept să spun, mi-a fost greu s-o descure. Dar în secțiile respective, președintele comisiei nu avea nici măcar „delegațiile oficiale”, adică hirtiele care să contină numele acestor oameni și stampila primăriei județene, pretextîndu-se că „au rămas la județ”. În alte părți, unde mi-a fost arătată cite o asemenea hirtie, ea nu avea stampila respectivă, ei numai semnătura primarului local (dacă chiar aceea o fi fost), ba mai mult, o parte din nume fuseseră sterse și înlocuite cu altele, tot de „independenți” (cazul secției 165 — Negoști). Desigur, mi s-a tot repetat că respectivii sînt oameni de încredere, pe care „li știe satul”, că n-au făcut și nu fac politică și că „asta-i situația dacă partidele n-au trimis reprezentanții”. Nu neg că s-ar putea să fie de încredere, problema este cui au inspirat ei încredere?! Pentru că l-am văzut pe cîteva foarte săritori în a-și ajuta concetățenii să voteze trandafirii, intrînd chiar în cabină cu aceștia.

Nu pot să mă întreb decît un lucru — a cui este vina pentru această situație? Dacă este generalizată la nivelul întregii țări, ea ar putea transforma alegerile de acum într-o mistificarea de proporții.

● A fost păcălit INFAS-ul?

Tabloul alegerilor din județul Călărași nu ar putea fi complet dacă nu as vorbi și despre observatorii acreditați de LADO sau PRO-DEMOCRATIA, ca și despre angajații IRSOP-ului ce făceau așa-zisul sondaj de opinie. În primul rînd, într-o singură secție de votare (din cele peste 20 vizitate) am găsit un „observator”, nu știu al cui (și nimeni n-a fost capabil să-mi spună) pentru că nu l-am putut conțacia deoarece „tocmai servea masa”. În alte secții m-am întilnit cu Irsopiștii. Cîțiva dintre ei stăteau la taclale cu localnicii, încurajînd-i bărbătește „să nu le fie frică, pentru că

Iliescu nu ple spirit or fi INFAS (care, mal eu centra verificarea sa de ce să ne lui de opinie. În rest, așa s-au grăbit partidelor pol legerile s-au mal că în sal mi-au măr Cheia și pe E erau convinși cistiga, pentr smeeber de-al place”.

BULEVARDUL PRIMĂRII
ȘI CARTIERUL PAJURII

GABRIELA ADAMEȘTEANU

Lumea occidentală a fost dezamăgită cînd a văzut luxul mic burgez (Kitsch, în ultimă instanță) al joainilor dictatorilor Estului — de la Honecker la Ceaușescu. Iată și Liceul 32 din Bulevardul Primăverii — unde votează noua și vechea nomenclatură, unde au învățat copiii lor — cit de medioeru arată în această dimineață aburită de septembrie. Pentru cei ce au trăit decenii ceaușiste, oricite gorile vor mai întilni la colturile Bulevardului Primăverii, nu li se vor părea prea multe. Și cum arată mitologiile văzute de aproape? Ca să le vadă și să le facă văzute, ziaristii au venit începînd de la 6 dimineața, desi Ion Iliescu își anunțase vizita la 7,30. Alegători puțini, majoritatea în vîrstă. Cînd apare o tinără cu un copil, se declanșează toate blitzurile. O sală destul de mică, interesantă la ora 8, cînd în fine, Ion Iliescu

apare. De fapt după inghesuia acum nu e sir Momentul cel de nepovestit, bil film. Cînd in urnă, singur compacte de a grafiat, microfon clatină valuri-v increment în indescriptibil. hări și răspuns a venit să vă v presa vă lubestă și intonația. Ion Iliescu imb după revoluție oblici pe obra „Presă, da. (I risti, poate nu”, cîteva aplauze, declarații vechi tici Democrati

■ vot sigur pentru Emil Constantinescu.

■ Petre Roman — încă optimist.

■ Stabiliind echidistanța...

ÎN GARA DE NORD

DAN PERJOVSCHI

București, 27 septembrie. Gara de Nord, ora 21,30.

Veniam din Praga cu un tren care speram să nu întîlzească. Primul lucru — caut secția de vot. Nu găsesc nimic în aglomerația din gară și aneiez la primul polițist întilnit în cale. Îmi arată, cu o mișcă plicășită, o coadă imensă de oameni care la prima vedere asteaptă sub o firmă turcescă. Descopăr cu greutate o hirtie scrisă cu pixul: Secția de votare nr. 196. Coadă la vot. Haine ponosite, cenushi. Oameni de toate vîrstele, fețe triste, resemnate. Din loc în loc — cîteva rucăciori ținuțe în spate colorează rîndul de oameni. O oră, o oră și jumătate. Cîte un pas la cînd minute. Nu se discută, nu se rîde. Se fumează în tăcere, se cîtesc zăre. Se asteaptă cu încăpăținare.

Deasupra, firma turcescă clipește electric: la Istanbul așine cu...

Încă un pas. Singura animație e stîfnită cînd un personaj transparent, din comisie, îmbrăcat într-un costum ponosit, încearcă să pe lămurească să nu mai stăm la coadă, că lui li ajunge de dimineață. Spiritele se aprind pentru o clipă și cîteva voci rășbite trimit personajul, mai pifonat ca la leșare, sărui în secția de votare. Încă un pas. Înaintea Mizeriei, praf, un aer de încropoală și plicășit. Transpirație. Buletine și stampile, cabină din P.F.S., perdele albastre. „Nu le mai îndol. Bagă-le eyes!” Așa le-am băgat, Ies. O ultimă ocheadă, coada e neschimbată, par să fie același oameni încăpăținați

și cenushi. Deasupra, stăpînitoare, firma cu nume imposibil ne invită așine la Istanbul. București, 27 septembrie, Gara de Nord ora 23,00.

„Păi, dacă femeia-i dusă la coceni și n-o putut veni!”

OANA ARMEANU

● București, secțiile de votare nr. 527, 528, 529, 530, ora 8,15; secția Secții generale nr. 149. În zadar căutam listele cu alegătorii, nu sînt afisate niciăleri, nici măcar numărul total al alegătorilor din secțiile respective, după cum prevăd cele două legi electorale. Ni se explică faptul că listele se găsesc într-un singur exemplar, cel de po masa biroului electoral.

● Ciocirgia, secțiile de votare 44 și 45, ora 11. Liniște, în localul secției sînt prezente reprezentanții partidelor — F.S.N., F.D.S.N., C.D.R., P.D.A.R., P.N.L. Prezentarea la vot e foarte redusă, aproximativ 50%.

● Boliștin Deal, secția 68 și 69, ora 11,15. Radu Marin, B.I. seria Y nr. 779401, e delegat din partea F.D.S.N. în secția 68, și din partea F.S.N. în secția 69. Vorba românului: „miciul blind sugă la două oi”.

Aflăm că dl. Radu Marin a fi al comunel.

Neregulile de la secțiile de însă aici. La intrarea în secti moeratică nu are nici un repre ta us, donă afise cu P.N.L. dintele comisiei și cu I n nu au observat afisele și — gr aglomerate — oameni din sat că sînt trimși de primarul fe de votare. Cu ce drept își trî meni nu știe, ni se arată în sch tind numărul 1144 din 2 septer delegat să supravegheze alge trez persoane odată, sub priv nu știu carte, îi ajută și pe ei dor a votat și pentru totia sa, tre observatori a încercat să-i ranul a îndesat în urnă votur amestecăm: „Păi, dacă femeia Donnul Marin Gheorghe, locti ze situat a spunind că, de fapt, plecase. Am găsit listele elect cît și cu eralonul, și fără semnă Ne-am îndreptat spre locuiri ața, Primarul a leșit într-un ne-a explicat că nu are nici c

Dacă tot în acest
mis și datele către
lile l. s-a ocupat nu
reza datele, nu și cu
delegerea (ori) nu are
rezultatul sondaju-

am spus, și așa cum
declaratii și liderii
a fost liniște și a-
asurat „corect”. Nu-
oldanu, citiva tărani
cit că au votat
Constantinescu, desi
lot al lui Iliescu vor
ea, doamnă dragă, e
ștru și oamenilor le

După luxul socialist al zonei rezidențiale, cetățeanul român obișnuit simte deodată familiaritatea cartierului de blocuri Pajura. Secția unde votează Emil Constantinescu. Mai familiar, fotografi înconjoară urna, ba chiar se și călără pe ea cu iluzia că ei sînt cei mai importanți în această zi. El, presa. „Am stat toată viața la cozi, vreau să stau și acum” spune candidatul C.D.R. văzînd înghesuiții din cameră. Dar n-are de ce sta în coadă: cei dinăuntru au venit doar ca să-l vadă (și să-l facă văzut) votînd, pe el și pe soția sa. Printre cei care pun întrebări este și scriitorul disident Heimuth Freudendorfer, reprezentant al televiziunii germane: „Care ar fi primele măsuri pe care le-ați lua dacă ați fi ales președintele?” „As vrea să ajut la reconcilierea națională (care nu este însă po-

sibilă fără adevăr) și să mă ocup de obținerea fondurilor necesare pentru iarnă”, răspunde Emil Constantinescu. Afară, candidatul C.D.R. este primit cu aplauze și cu un entuziasm care îl întovărășesc împreună cu supporterii prezentei pe străzutele dintre blocuri pe care se scutură primele frunze de toamnă.

La secția 25-1q schimb, este coadă pentru ea înăuntru sînt doar trei cabine. Mai neplăcut este pentru cei din blocul 34 de pe Bulevardul N. Titulescu nr. 64 (două scări, 90 de apartamente), care trec de la o secție la alta din seala nr. 3, așușii că lista blocului lor nu se găsește. Președintele secției, Ionescu Alexandru, de-clară că au anunțat (fără nici un rezultat) defectiunea la sector. La Primărie. Alina doar că nu știe numărul blocului cu pricina.

Cei din urnă vor fi cei dinți

Buțtea nu e sub teroare. Cu toate acestea, în seara de vineri, dinaintea alegerilor, cineva a rupt cam toate afişele electorale, în special pe cele ale Convenției și P.S.N.-ului. După cum aflăm de la dl. subofiter de poliție Popescu, în micul oraș-șăcel al Bucureștilor nu au cum să existe grupuri organizate sau conduse din afară. Așa că băbulala cade pe vreunul dintre localnici care, probabil într-un moment de spleen, s-a răfuit cu ce a întîlnit și el în cale.

Actul votării are ritmul vietii de pe-aici: lent, fără convulsii majore. Oamenii așteaptă în ordine pentru a-și exercita dreptul liber și democratic. Nu s-au semnalat nereguli mă-lore. Surpriza doar la secția de votare nr. 4 de la Grupul Industrial energetic: urnă, executată din sticlă transparentă, e prevăzută cu un dispozitiv de înregistrare a numărului de buletine introduse. Maneta acestuia e manevrată cu îndemnare de un voluntar.

Răspîndind un aer de perfecți așu-rană de sine, însoțit de o tînără doamnă, maestrul Ștefan Radoff, candidatul C.D.R. pentru Senat, trece de la o secție la alta. Esariza de la gît îi dă o notă personală. Nici de data aceasta nu apar însă nețeugurile.

La primărie, toate sînt rostuite, s-au asigurat condițiile normale, ba în plus, de la I.L.E.E. și I.P.I.L.P. s-au donat ouă, roși, găosori și sucrici pentru domni din comisiile de votare. În Buțtea, jumea as.șota Dallas-ul.

Cine ride la urnă ride mai bine

Pe vremea Impuşatului, armata trebuia să raporteze încheierea votării la 6.15, chiar dacă aceasta începea la 6.00 puncte. De atunci, ordinea și disciplina specifică cazone au continuat să se perpetueze, astfel încît nu am fost surprinși că la U.M. 1604-Băneasa alegerile s-au desfășurat extrem de repede.

La ora cînzului, reprezentantii comisiei electorale se plîtseau de moarte. Nu aveau nici măcar un televizor la care să mai privească din cînd în cînd, și asta pentru că ofiterii de serviciu pe unitate nu permiseseră ca „băieții” săi să fie lipsiți de mișca distracție.

În rest, nimic deosebit: coridoare întunecoase, lunci, dar curate, băieți tîneri înșiși la soare, bucurii de oaspeți și salutînd ceremonios, cova buldozere pregătite pentru reparații. Misiune îndeplinită.

ERII

VENIT, VĂZUT, VOTAT

MARIAN CHIRIAC

În a 27-a zi din Răpeltune, de cu zori, ne-am scos hainele, cele noi din sifonier, le-am îmbrăcat, ne-am așortat cravată și apoi nevasta pe șla micu' l-am trimis la joacă și-am plecat. Cu sufletul liniștit, am plecat la vot. La anul 1992, pentru un timp am fost din nou pu' în băgași în seamă, puțin ni s-a dat iluzia că putem să ne hotărîm singuri destinul. Și-am ales.

● Urna scapă turma

Cel mai cunoscut „pensionar” al Căminului de bătrîni nr. 1 Străulești e mos Nicolae Predenețu. El țintă la viora și mîncare gratuit prin țară. În turnee, el apare pe genitor la omia-unea „Tezaur folcloric”, el are barbă mare, colile și o cioplilă pe care și-o scoate întotdeauna respectuos, el ride blind și povestește cu voluptate, și-a mai fost prin lumea asta.

Și el a votat, la fel ca majoritatea celor condamnați aici la singurătate, oșteli și cunoscuti de-ai săi. Dar nu despre asta ar vrea să vorbească, ei mai curînd despre strănepoți, despre faptul că în citeva luni face 90 de ani și cine știe ce mai e prin Ștefan cel

Mare, comuna suceveană unde s-a născut. Nu, aici nu le e frig și e bine, sînt îngrijiiți cu atenție, dar ar mai vrea să mîncească niște pepeni. Cu cine a votat? Asta nu prea contează acum. Oriicum, tare îi bucură că și-a mai trecut cineva pragul.

Se fac pregătiri ca urna mobilă să ajungă și pe la cele citeva persoane imobilizate la pat. Vor vota toti cei 94 de internati în cîmin, plus 18 cadre de îngrijire. În rest, mullă tristețe odihniindu-se sub soarele de toamnă, o bătrînică cu un borcan de apă în brațe bucurată că ne-a jessit cu pînă, „bună ziua, bună ziua, mai venii pe la noi”, un trup girbovit abiecat asupra pămîntului, mîini scuturîndu-se. Și cam atit.

„BĂIEȚII” ȘI ȘEFUL

RODICA PALADE

La circumscricția electorală nr. 41, Secția de votare 214 de la Ambasada română din Paris, primii alegători au sosit la ora 8 diminețata, iar ultiții, cei din personalul ambasadei au votat abia la 11 noaptea, în total 1347. Oamenii au stat la coadă între trei și cinci ore, deschizînd și închizînd succesiv umbrele, fumînd țigări și vorbînd despre țară. Pentru mulți (în special bătrîni, foarte bătrîni și tîneri) votul lor din acea zi 27 septembrie însemna „schimbarea la față a României” astfel încît, deosebit de proasta organizare a procesului electoral nu i-a dezamuzit clișii de puțin. În ce a constat proasta organizare? În primul rînd în neamuzieră de către ambasada a celor care au drept de vot (desi L'Ambassadeur de Roumanie en France et Madame Anton Vătăsescu, invită regulat exilului românesc de leur part l'honneur d'assister à un cocktail offert aux membres de la Communauté roumaine de France). Pentru alegeri, Ambasadorul și Doamna n-au mai scotit necesar de a li se face onoare ca românii din emigrare să participe la vot. Afisate pe un panou în curte, instrucțiuni privind dreptul la vot erau neclare; listele electorale incomplete iar personalul — inconfundabili băieți — nu puteau să dea nici o informație în plus. În afara doar patru stampile și, firește, mult timp pierdut (sic) ambasada n-a avut vreme vîină) cu răsfoirea volumelor Senat și Cameră.

■ Un posibil prim-ministru.

■ Un democrat care știe cu cine să voteze

■ Președintele unui partid neparlamentar ?

anș de-a rîndul secretarul de partid

utare din Buletin Deal nu se opresc
le votare nr. 69, unde Convenția De-
ntant, ne întîmpină pe sid, în dreap-
Dileuțan cu Ștefan Ion, preșe-
beon — locuitorul său. Ne spun că
esc să se dea jos. În secția de votare,
tre-și găsec de lucru pe aici. Afiam
senist pentru a supraveghea procesul
te primarului proprii săi oameni? Ni-
să o hîrtie eliberată de primărie, sur-
ște 1992, prin care respectivii au fost
6. În cabinete de vot intră cite două-
la nepăsătoare ale comisiei: „Dacă
milii !” De față cu noi, Costache Tu-
ștache Dumitru, absentă. Unul din
spreacă, dar, îndrept și supărat, tă-
ș seției, neîntelegînd cu ce drept nu
ghisă la coacă și n-o putut veni !”
șul președintelui încearcă să salve-
tencela fusese. La secția de votare, dar
să în neregulă, bifata atit cu pixul,
șile alegătorilor.

ș primarului, pentru a clarifica situ-
ziu la poartă în cloapți și mialou și
legătură și nici un amestec, că țien

delegațiilor cu nr. 1144 din 2 septembrie 1992 a fost o listă de propu-
zeri, din care s-a tras la sorți președintele biroului electoral și lo-
ciitorul său, că nu știe de ce lipsește reprezentantul C.D.R. și că o-
bligatia lui a fost de a asigura loculul pentru votare, urnele, steagu-
rile, transportul și mîncarea membrilor biroului.

● **Buletin Vale, secțiile 49, 50, ora 13.** În afirsit, liniște. Delegatul
C.D.R. e de această dată prezent, alina un fel de garant al corecti-
dint votarii. Se află aici un observator nat onal LADO. „Totul este în
regulă”, declară președintele comisiei, independent, „doar că partici-
parca la vot e extrem de redusă, circa 10%”. Și la alegemle locale ab-
senteismul a fost o problemă”. De asemenea, pe atrage atenția asu-
pra unor posibile fraude electorale, datorită introducerii listelor spe-
ciale de votare, destinate celor în dizonț-sau care din greșeală, au
fost omiși de pe listele permanente: persoane care își declară pierdut
buletinul de identitate, obțin o adeverință de identitate și votează în
două locuri. Nu există nici un mijloc de verificare și control pentru
aceste situații. Să sperăm că nu sînt numeroase.

● **Crevedia Mare, seci a de votare nr. 95, ora 14.10.** Reprezentant
C.D.R., dl. Udrisțe C. Marin, semnalează că, în noaptea de 26-27 sep-
tombrie, întreg satul a fost împînțit cu afişe electorale reprezentînd
portretul d-lui Iliescu și nu s-a luat nici o măsură pentru descoperirea
vinovaților (primarul din Crevedia Mare este fedescist). Libele de
votare speciale nu erau întocmite conform Legii electorale nr. 68
(cap. II, secțiunea 1, art. 11), care prevede înregistrarea numelui,
președintelui, datei nașterii, numărului și seriei actului de identitate,
și conțineau numai numele, vîscă și semnătura. Și aici alegătorii intrau
mai mult, în cabină, unli dintre ei complet dezorientați, nu știau cu

cine să voteze, nici unde să pună ștampa, nici ce să facă cu bule-
tinele de vot.

● **Vinătorii Mică, secția nr. 208, ora 15.** Constatăm aceleași nere-
guli în redactarea listelor speciale. Ni se explice că așa au primit
instrucțiunile și că majoritatea celor în discuție sînd din sat, membrii
comisiei îl cunosc, deci nu vîd rostul de a le cere toate datele respec-
tive.

● **Crevedia Mică, secția de votare nr. 27, ora 15.30.** Pe stîlpul din
fața porții secției de votare, ne întîmpină două afişe cu P.U.N.R.-ul,
despre care președinta comisiei nu știa bineînțeles nimic. Mai mult,
în seara zilei de 26 septembrie au fost rupte două afişe cu portretul
domnului Emil Constantinescu de pe geamul alimentarei. Este pre-
zent un observator de la Asociația Tineretului României, pe care l-am
surprins surprîndu-l ceva la ureche unui alegător. Cînd l-am atras
atenția că el, ca observator național, nu are voie să vorbească cu
alegătorii, în timpul procesului de votare, a răspuns: „Cum să nu
vorbesc cu ei, doar sînt de-aici din sat, mă cunosc toți, vrei să știi
că uite, s-a boțorit și ăsta, și-acum nu ne mai băgă în seamă ?!”

● **Comuna Chiajna, secțiile de votare 31, 32, 33, 34, ora 16.** În sec-
țiile 31 și 32 constatăm cu umbră că P.S.N.-ul și P.D.S.N.-ul nu au
trimis delegați. Explicația e oferită de președinta secției 31: aceste
partide au foarte puțini simpatizanți în comună. Sînt prezente în
schîmb delegații Convenției, P.D.A.R. și M.E.R. Participarea la vot
era încă destul de redusă, circa 40%, și nu erau speranțe să crească
prea mult spre seară, pentru că „au băgat la televizor” două coloa-
de din Dallas. Ce ție și cu televiziunea asta !

EDGAR MORIN

ASOCIERE SAU BARBARIE

Statul-națiune obligă la soluții asociative • Imperiile au amestecat populații, iar suveranitatea națională absolută, după modelul clasic francez, nu mai este posibilă • Odată cu recunoașterea principiului suveranității statelor din fosta Iugoslavie trebuia elaborat un nou cadru asociativ care să salveze legăturile economice, culturale și drepturile populațiilor croate, sârbe, musulmane, maghiare etc. aflate în afara teritoriului strict național • Recunoașterea precipitată și fără condiții a Croației a creat o ruptură între Franța și Germania • Cursa contra cronometru a Europei între disociere/asociere, dezintegrare/integrare

Nu i-a fost foarte greu lui Hitler să disloce statele-națiuni ale Europei. Ulterior s-a crezut că rezistența comună la nazism — și în ceea ce privește Iugoslavia, rezistența la amenințarea regimului totalitar — avea să ducă la integrare. În realitate, dezastrul cultural al comunismului a determinat etniile, inclusiv cele de foarte mici dimensiuni, să-și formeze propriile lor state. Aceste mici noi națiuni au motivat, prin persecutarea propriilor minorități etnice, crearea, de către acestea, a altor micro-națiuni.

Fenomenul ridică probleme și de context și de complexitate; pe de o parte, contextul european și, în sens mai larg, cel planetar. Statul-națiune a devenit prea mic pentru a putea face față marilor probleme ce obligă la soluții asociative. De unde procesul început în Europa de Vest care a condus la tratatul de la Maastricht. Pe de altă parte, există contextul specific al teritoriilor fostelor imperii otoman, austro-ungar, ruș și apoi sovietic unde, de-a lungul secolelor, migrațiile și colonizările diverse au amestecat populațiile. Problema-cheie aici este realitatea eterogenă a etniilor, religiilor și națiunilor rezultate din imperii care nu s-au putut transforma în confederații. O astfel de situație impune fără îndoială suveranitatea națională a etniilor care vor să se emancipeze. Dar nu mai este posibilă o suveranitate absolută, ca în modelul francez clasic (pe care Franța, ratificând tratatul, tocmai îl depășește), ci în raport cu formule asociative care comportă egalitatea popoarelor, drepturile minorităților, drepturile persoanelor.

Totul îndeamnă deci la recunoașterea aspirațiilor legitime la suveranitate, dar prin instituirea unui cadru asociativ pe care-l fac necesar interesele vitale ale etniilor, ca și ale Europei în întregime.

O astfel de formulă — este ea oare depășită în urma războaielor din Iugoslavia sau, din contră, se impune mai mult decât oricând?

Dacă se au în vedere evenimentele interne din Iugoslavia, atunci tragedia apare drept o dereglare a unui proces evolutiv inevitabil care, făcând caducă fosta Iugoslavie, s-a transformat într-un proces exploziv. Este evident că

trebuie recunoscut principiul suveranității statelor din fosta Iugoslavie (inclusiv Kosovo albanez), dar împreună cu elaborarea noului cadru asociativ care să salveze legăturile economice, culturale și mai ales drepturile populațiilor croate, sârbe, musulmane, maghiare, macedonene etc. aflate în afara teritoriului strict național.

Patologia proprie situației din Iugoslavia s-a manifestat imediat ce a început procesul de disociere: secesiunea croată a pus problema unei națiuni sârbe „dramatic” dispersate în Croația și Bosnia-Herțegovina, care-și întărise dominația (după o crudă reprimare, în 1991) asupra regiunii Kosovo, leagăn istoric al Serbiei, dar cu populație majoritar albaneză. Situația a favorizat ultra-naționalismul sârb, legat inițial de armata sârbă, pe urmă controlind-o chiar.

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE
LIBERTÉ - ÉGALITÉ - FRATERNITÉ

RÉFÉRENDUM

NON

În absența unei noi formule asociative nu existau decât alternativele: sau să fie lăsată minoritatea sârbă din Croația la bunul plac al deznăționalizării forțate, anunțate deja; sau intervenția în Slovenia și Krajina și decroațizarea lor.

Susținătorii dreptului legitim al „micilor națiuni” nu au înțeles că recunoașterea necondiționată a Croației scadea șansele unei noi alternative asociative și agrava conflictul cu atât mai mult cu cât amintirea masacrelor conduse de ustași devenea din ce în ce mai vie printre sârbi. Ei au crezut că favorizează o aspirație legitimă fără să

realizeze că accentuează o dezintegrare periculoasă.

Crimă istorică

Războiul anti-secesionist s-a transformat rapid într-un război necruțător de distrugere de ocupație, apoi de purificare etnică. Serbia lui Milošević a rezolvat problema sârbilor din afară prin expulzarea altor etnii din teritoriile unde se aflau sârbi. Acest tip de purificare mai avusese loc în 1945, când Stalin expulzase milioane de germani din Polonia, din Sudeți și Prusia orientală, pe fondul unei indiferențe generale.

Dar, mai ales, Serbia lui Milošević a comis o crimă istorică prin asasinarea Bosnia-Herțegovina: ea era un microcosmos al Iugoslaviei unde coexistau în pace toate etniile și religiile. Tocmai respectul pentru această regiune ar fi permis ajungerea la noi formule asociative pe teritoriul fostei Iugoslavii.

Acum temerile se îndreaptă spre Kosovo, unde pot fi așteptate deportări masive ale populației albaneze.

Consecințele catastrofice, în lanț, depășesc limitele Iugoslaviei. Crearea unei națiuni musulmane în Bosnia ar putea duce, în caz de conflict, la deșteptarea antagonismului creștin-islamic, iar naționalismul musulman s-ar direcționa din ce în ce mai mult spre o bază fundamentalistă, și nu lăcă, agravând tensiunea din Mediterana. Se adaugă o nouă criză balcanică, cu surescitarea naționalismului grec împotriva Macedoniei iugoslave, cu ajutorul (nu numai civil) al Turciei în favoarea musulmanilor din Bosnia. Turcia se vede deja proteoarea legitimă a celor pe care i-a islamizat în alte perioade istorice. Mai devreme sau mai târziu, Ungaria se va preocupa de maghiarii din Voivodina, a celor din România și Slovacia. Mai devreme sau mai târziu, se va pune problema națiunii albaneze din Kosovo și a legăturii sale cu Albania propriu-zisă.

Și trebuie văzut dincolo de asta. Dacă nu se produc noi asocieri acolo unde a domnit imperiul totalitar, atunci rectificarea forțată a frontierelor și deportarea de populații vor deveni răspunsul curent la diversitatea etnică. Temeri trezeste și o eventuală coaliție între conducătorii complexului militar-industrial și sefi militari având ca rezultat un regim autoritar naționalist gata să profereze, prin orice mijloc, minoritățile rusefone răspândite în fosta URSS. Dificultățile, reale sau presupuse, ale acestor minorități ar putea constitui pretextul unor intervenții militare, renunțarea și purificarea teritoriilor ocupate. Se va ajunge din nou la supliciul, torturi, violuri, masacre, lagăre, petiții ale intelectualilor și mult mai puțin ajutor umanitar, mult mai multă indiferență.

Serbia lui Milošević a creat probleme fundamentale declanșând o reacție în lanț care afectează întreaga Europă, sacrificând interesele comune care sînt și propriile ei interese. Așa cum Israelul condus de Likud a invadat Libanul, neluând în calcul decât motivațiile sale naționale imediate, amplificând criza din Orientul Mijlociu, la fel, făcînd complet abstracție de contextul balcanic și european, Serbia a lăsat Bosnia-Herțegovina, agravînd considerabil criza post-comunismului.

Problema germană

Procesul de disociere nu a putut ocoli Europa de Vest. A accentuat divergențele de interpretare diplomatică și strategică dintre europeni. Recunoașterea precipitată și fără condiții a Croației a creat o ruptură între Franța și Germania. Incapacitatea Europei de a opri războiul a produs o atmosferă de scepticism care se repercutează și asupra intențiilor de vot pentru Maastricht. Ar fi o iluzie să credem că Europa celor doisprezece ar fi la adăpost de procesele interne de disociere. Ea cunoaște aproape peste tot accese regionaliste de genul „suveranității asociate” (Catalonia), dar și forțe anti-asociative (Liga lombardă, Republica italiană a Nordului), regiunile bogate vrînd să alunge în ghetouri etnice regiunile sărace din sud populate de arabi (sicilieni, calabrezi). Peste tot apar particularisme și corporatismisme mici care riscă să blocheze chiar semnarea tratatului de la Maastricht.

În sfîrșit, să ne amintim de Germania. Germania este astăzi o țară democratică, cea mai pacifică, cea mai deschisă refugiaților, cea mai umanitară din Europa. Dar ce va deveni ea într-un context anti-asociativ (în urma respingerii tratatului de la Maastricht) dacă o nouă criză ar lovi Europa? Nu pot fi eliminate nici ipotezele cele mai rele: explozia frustrărilor, anxietăților, căutarea de vinovați, de țapi ispășitori.

Există deci un context istoric care multiplică incertitudinea. Acesta este contextul prin care Maastricht-ul își relevă adevăratul său sens. Primul, și cel fundamental, care surclasează

RÉPUBLIQUE FRANÇAISE
LIBERTÉ - ÉGALITÉ - FRATERNITÉ

RÉFÉRENDUM

OUI

și înglobează pe celelalte este asocierea. Așa cum am repetat fără încetare din 1990, destinul anilor care vor urma depinde de concurența dintre forțele de disociere, disjuncție, ruptură, conflict și forțele de asociere, uniune, confederație-federare.

Cursa contra cronometru

Europa s-a angajat astăzi într-o cursă contra cronometru: între procesul disocierii și dezintegrării și procesul asocierii și integrării. Maastricht-ul reprezintă singura șansă pentru Vest de a rezista rupturilor ce pot lua forma unor războaie între națiuni al căror interes vital este de a se uni.

În Est șansa poate fi Sarajevo. Dacă reflectăm asupra incapacității Europei în fața agoniei iugoslave, atunci descoperim: 1) caracterul incongruent al integrării diplomatice, politice și militare a celor doisprezece și absența — tragică — a unei instituții, fie și rudimentare, de mare confederație; 2) neînțelegerea situației și a rapidității procesului de radicalizare și expansiune a conflictului; 3) absența unei gândiri, și a unei acțiuni, adecvate. Sentimentul complexității situației a dus la paralizie, deși conștința acestei complexități ar fi putut determina o strategie adecvată. În acest sens, ar fi trebuit încă de la început formulate cele patru principii indispensabile: dreptul popoarelor, dreptul minorităților, dreptul indivizilor, dreptul Europei. Era necesar să se facă o legătură între nevoia de suveranitate și problema minorităților, în special, a diasporii sârbe, odată cu respingerea oricărui apel la forță.

Astăzi sîntem în situația de a lega propunerea unei confederații de amenințarea unei intervenții militare în caz de refuz.

Refacerea unei Bosnii-Herțegovina multietnice constituie proamboul indispensabil al oricărei asocieri între națiunile fostei Iugoslavii. Astăzi o astfel de asociere nu se mai poate efectua în spatele unor uși închise. Trebuie avute în vedere complexe asociative cu geometrie variabilă, după modalități diverse, în care pot interveni Italia, Austria, Ungaria, Bulgaria, Grecia, Turcia, Albania. Oricare națiune s-ar putea asocia altora. Ar fi de văzut, astfel, o asociere după rețetă, mergînd din Germania pînă în România, o asociere balcanică între Albania, Grecia, Bulgaria, Turcia, interesînd în mod particular Serbia, Macedonia, Bosnia-Herțegovina și o integrare viitoare într-o piață comună, singura concretizare a ideii de mare confederație europeană, cuprînzînd, evident, Rusia și comportînd multe alte asocieri în interiorul ei.

Maastricht și Sarajevo, două capete ale unui pod european; unul, încă nefinalizat, nu permite acum dezvoltarea unor zone de integrare; celălalt, în curs de descompunere, amenință să dispară în neant. Și în unul și în celălalt se duc două bătălii diferite, dar cu aceeași miză istorică: asocierea sau barbaria.

Traducere și adaptare de
GABRIEL ANDRESCU

RICHARD WAGNER

HONECKER — produsul unei idei

O fotografie a făcut înconjurul lumii: Honecker părăsind ambasada chiliană cu pumnul ridicat. Ce vrea să spună această imagine? Că lupta merge mai departe? Lupta cui? Doi ani și jumătate după sfârșitul comunismului, fostul secretar general pleacă din ambasada chiliană din Moscova la închisoarea Moabit cu pumnul ridicat. Semnul care aruncă un arc peste tot secolul: semnul pumnului ridicat în Germania. Honecker este încapănat și consecvent, așa cum s-a manifestat și contra perestroikii: el știa că edificiul socialist nu poate fi modificat, pentru că se prăbușește. Și avea dreptate.

Honecker nu crede că a greșit. Nu are remuscări. Pe dinafară este neted, pe dinăuntru gol. A supraviețuit statului său, ca fugărefugiat într-o ambasadă și a intrat astfel în rândul celor care, cu miile, au părăsit R.D.G.-ul cu ajutorul ambasadelor Germaniei Federale din statele est-europene. Ce era în capul lui? Nimic. Declarațiile-interviu pe care le-a dat la Moscova erau doar hirtie, fără conținut. Honecker trăia ex-teritorial.

Honecker este produsul unei idei. El nu credea, el imita. De aceea nu putea să nu poată avea îndoieli. El face parte dintr-un ritual înșușit. Nu putea rosti ideea decât silabisind-o, de aceea nici nu poate să renunțe la ea. Să începă acum, în bătrânețe, să silabisască alta? E altă de german încât și-a sacrificat viața pentru socialism. Așa cum alții au ridicat bratul, el a ridicat pumnul.

O viață de protagonist. Protagonistul își trăiește viața conform biografiei. Honecker și-a imitat propria biografie, publicată de Maxwell. Voia să fie un om de stat. În 1987, în timpul vizitei sale oficiale în Republica Federală, a apărut o carte cu titlul: **Honecker, un om de stat german?** Un semn de înțelegere pus numai pentru public, pentru anti-comunismul obligatoriu. Era absolut indiferent dacă Honecker era sau nu un om de stat german: el avea puterea. Titulatura de om de stat era doar o formulă în relațiile diplomatice. Într-o Germania lumea crede despre relațiile diplomatice că sînt niște convorbiri. Cine vorbea însă cu Honecker nu vorbea cu un om de stat german, ci cu posesorul armelor, cu cel ce deținea puterea. Un film-document de la începutul anilor '50 ni-l înfățișează la tribuna tineretului (F.D.J.), pe cînd i se înmîna în mod simbolic o pușcă.

Legitimătatea lui Honecker consta în faptul că el exercita puterea în mod real. Nemții acceptă puterea și o curtează. Honecker la fel. Problema nu este

cum să ajungi, ci să ajungi la putere. Pentru că reușise să pună mina pe ea, Honecker se considera om de stat. La urma urmei, conducea un stat german exemplar, partea „mai bună” a Germaniei. Prin ce era mai bună Germania aceea față de cealaltă? Pentru că Honecker și cei de o seamă cu el se aflau în fruntea ei. Repetau ideea silabisind-o. Își însușiseră țelul istoric acum îi puneau în circă o ipotecă. Credeau că lor nu li se poate întîmpla nimic rău, însă că fără ei totul ar merge cău. Doar la prima vedere poate părea de mirare îngîmfarea cu care Honecker și ai săi priveau condițiile socialiste din țările surori. Ei construiau socialismul cu o conștiințozitate germană, pe cînd ceilalți o făceau ca niște diletanți.

În propriii săi ochi, Honecker era garantul unei lumi drepte. Intrase în rol, se depășea pe sine: nu și rolul, însă. Uneori se așeza alături și se contempla ca pe o imagine sacră. La congresele partidului își anunța singur realezarea: „În funcția de secretar general a fost reales tovarășul Erich Honecker”. Și vedea cu mulțumire cum fiecare german dornic să avanseze îi privește cu satisfacție ascensiunea.

Honecker trăia o viață de mic-burghez neamț. Renunțase la meseria lui inițială (făcea acoperisuri de case), dar nu și depășise niciodată orizontul de început. Locuia la Wandlitz, ferit de toate, într-o vilioasă de stat înconjurată de verdeață, la marginea orașului. Mass-media nu fost decepționată după dezvăluirea secretelor de la Wandlitz. Luxul nomenclaturii s-a dovedit a fi o copie ridicolă și pretențioasă a unui lux de parvenit. Trăiau ca niște mic-burghezi ai anilor '50 din Occident care s-au căpătuit pe neașteptate. Imitau viața epocii Adenauer, mergeau la vîntoare și din cînd în cînd vedeau filme porno.

Fotografia lui Honecker la plimbare în incinta spitalului militar Beelitz al Armatei Roșii nu-l prezintă într-o situație de excepție, ci în normalitate. El era tot cel ce se plimba în grădina vilioșoarei de la margine de oraș — proprietate de stat —, împrejmuită de garduri: același personal mărunț care se înconjoară cu garduri ca să fie lăsat în pace de vecini. Tot statul lui era o casă germană de periferie „bine rînduită”, iar concepția lui despre ordine — cea a unui om cu vederi mărunte. Totul trebuie făcut după regulament și cine nesocotește regulamentul este pedepsit. Cite monopoluri ale puterii nu sînt puse la cale la o halbă de bere? Și monopolul puterii lui Honecker fu-

sesse pus la cale la un pahar de bere. Zidul Berlinului, zidul lui, era în pericol. Așa vedea el lucrurile și prin urmare a ordonat să se tragă: iar acum nu înțelege ce întrebări îi pun acuzații. Cum să nu fie legitim să tragă din dosul propriului său gard? Honecker înțelege acuzațiile ce i se aduc tot atât de puțin ca pe vremuri maimarii nazismului, chemați în fața tribunalului. El invocă „justiția de clasă” și asta sună exact la fel ca „dreptul învingătorului” de pe vremuri. Tot felul de oameni, care aici la noi se prefac că ar fi de stînga aprobă de zor, iar unul dintre avocații celor învâtați că au tras (un avocat de stînga) a vorbit deja deschis de „lipsa de legitimitate morală a procesului de la Murnberg”.

Total este vorbărie goală. În Germania unificată se vorbește despre muncitorul german ajuns în fruntea unui stat german ale cărui țeluri au împiedicat milioane de oameni — uneori chiar în mod brutal — să se realizeze. Desigur, Honecker este o figură ridicolă și tot ce s-ar putea spune despre el este la fel de ridicol. Îți vine să mori de ris cînd vezi filme-document din R.D.G. Dar numai din perspectiva prezentului. Și discursurile lui Hitler sînt ridicole, raportate la momentul de față. Însă crima comisă nu este comică. Este un fenomen secundar ce însoțește comicul cu discreție.

Comică este sancționarea fărădelegii. În cel de-al treilea Reich, Honecker a fost închis ca antifascist, comunist. Și astăzi el se consideră cel persecutat. Și fiecare fapt petrecut în jurul lui se sancționează. Honecker a fost deținut în închisoarea de la Brandenburg și se află acum în penitenciarul Moabit. Între ele a avut loc marea sa victorie „primul stat al țărănilor și al muncitorilor pe pămînt german”, momentul de glorie în care l-a fost dat să recite, silabisind-o în public, ideea care l-a creat. Acum, Honecker este din nou cel persecutat. Cum poate el, bravul meserier german din Saar, care și-a abandonat meseria ca să lupte pentru dreptate în Germania, care toată viața a recitat silabisind „dreptate”, să accorte să fie tras la răspundere ca asuritor?

Honecker nu are conștiința propriei vinovății pentru că nu are conștiința nedreptății. Atunci cînd a venit la putere, el a ieșit din realitate. Honecker este neutru, a ajuns la acea neutralitate germană care permite săvîrsirea unui număr maxim de crime. Indiscutabil, dar constatabil: Honecker e din plastic.

Indiscutabil, în privința lui Honecker (și a celor de o seamă cu el) există o disperare generală. O disperare care a ajuns subiect de dezbateri în mass-media. Cine comentează mai bine, acela câștigă. Cine va reuși să dovedească faptul că meseriașul german Honecker este un criminal? Doar n-a sărit nici un gard și nici n-a scos niciodată cutitul în circulație. La vîntoare a respectat regulile cinegetice. Orînduirea trebuia respectată și trebuie respectată și în prezent. Ordinea germană nu îngăduie nici o încălcare rațională — nici măcar un proces politic cum este est despre care vorbim.

Din Tagesspiegel
6 august 1992

● „Sîntem idealisti?” întreabă editorialistul publicației bilingve lunare **Barátság (Prietenie)**, gazeta Asociației de Prietenie Ungaro-Română. Da, sîntem (răspunde). De ce? Pentru că, deși știu că între români există și azi o parte care trăiește sub moștenirea apăsătoare de a fi contra ungarilor, iar în unele cercuri maghiare se poate observa o dușmănie față de români, membrii asociației continuă să creadă că și în primăvara anului 1989, la Pecs, că împacarea istorică dintre maghiari și români este inevitabilă. De aceea publicația **Barátság** inserează lecții de limbă română. De aceea asociația încearcă să organizeze excursii în România. E drept, că anul acesta, avînd prea puțini înscrisi pentru o excursie în România, zăriștii au făcut un mic sondaj ale cărui rezultate pot părea și pentru noi interesante: 20% dintre maghiarii întrebați declară că nu călătoresc în afara Ungariei din cauza situației materiale tot mai problematice; 20% alege exclusiv Augustul, unde pentru sume comparabile vor avea servicii mai bune, iar 55% ar vrea să vadă România, dar le este teamă să întreprindă o călătorie. De ce le este teamă? 1. Că la graniță au ocazie riscă să fie reținute mai multe zile, ceea ce este neplăcut. 2. Că pot avea probleme tehnice dificil de rezolvat (schimb valutar, drumuri și cazări proaste, muzee închise, probleme cu carburanții). 3. Că vor avea condiții de masă mai proaste ca în Ungaria. 4. Că există un risc să fie provocați (de autorități ori de simpli cetățeni români) doar pentru că sînt maghiari.

Ce crede despre toate acestea d-l Funar?

● Ce crede oare în realitate despre d-l Funar și d-l Ion Cristoiu, care (nu doar după opinia mea) și-a cheltuit o parte din credibilitatea sa de comentator politic în ultimele săptămîni trădînd așa-zisa imparțialitate față de candidații prin cochetării neașteptate cu primarul Clujului. Desigur, d-l Cristoiu are destulă practică de jurnalist, încă de pe vremea cînd se gîndea cine va fi cîștigătoare, partida albilor sau cea a roșilor din Uniunea Scriitorilor (Nicolae Manolescu sau Eugen Barbu), pentru a oferi iluzia unei mobilități între diversele tendințe: atîta doar că, reținute sau puse alături, anumite epitețe sau fraze pot avea și un efect paradoxal și subliminal pentru cititorul neavizat. Cîdat pentru un director de două publicații independente. A vorbi despre „strălucirea (d-lui Funar, n.n.) din primele zile ale campaniei electorale”, despre „bărbăția” etc., a nu-l pierde din ochi nici pe domnia sa nici P.U.N.R., pe mai fiecare pagină a **Evenimentului zilei**, așa cum cotidianul respectiv a făcut-o de multe ori în perioada campaniei electorale, înseamnă sustinere.

● A apărut la București primul număr al revistei **Neue Literatur**, serie nouă, sub conducerea criticului literar Gerhard Csejka. **Neue Literatur** nu va mai fi de acum înainte axată exclusiv și primordial pe literatura germană din România. Prin intermediul limbii germane, ea va încerca să ofere un mediu de comunicare tuturor literaturilor mici din Estul Europei care nu sînt cunoscute în Occident, dar nu se cunosc nici între ele. Editorii **N.L.**, sînt Uniunea Scriitorilor și Societatea pentru promovarea literaturii germane din România (cu sediul la Bonn). Ritmul de apariție (începînd din 1993) va fi bilunar. Literatura germană din România și literatura română vor rămîne unele din principalele țeluri ale publicației, dar se va evita orice iz de propagandă. În afară de literatura propriu-zisă, **N.L.** va mai publica eseuri, interviuri, mese rotunde pe probleme filosofice, politice, de actualitate. În primul număr semnează Paul Virilio (teoretician francez urbanist), Alexandr Kiosev, Hertha Müller, Gerhardt Ortinau, Mariana Marin, Bedros Hovhansyan.

Invinții:

Ioan Mănzatu, Gh. Funar și Mircea Druc

(Urmare din pag. 12)

Citeva concluzii se impun de la sine: arhitectii plecați în Vest sînt foarte bine cotați profesional; unii dintre ei au ajuns chiar nume importante în țările lor de adopție; majoritatea lucrează la agenții particulare, dar nu puțini sînt și aceia care au propriile lor firme; este reconfortant să remarcăm calitatea scoli de arhitectură românească, așa cum se oglindesc ea în lucrările celor care au avut

libertatea și condițiile materiale să profeseze în normalitate; în plus, prea puțini au uitat țara de origine într-aită încît să nu le mai pese de soarta acesteia — o dovedește oasiunea cu care au analizat situația actuală și cu care au propus posibile soluții pentru starea Bucureștilor. Chiar dacă România este mai degrabă o realitate a memoriei (unii venind în țară, acum, după decenii), pare că există ceva ce nu se stinge, în adine, acolo.

Tendința către schimbare a scoli de arhitectură — între un învățămînt analitic și nevoia de personalități (clamată de Dorin Ștefan, de Lideri (după Viorel Hurdac) care să iradizeze și să atragă în radianță studenții — și destinul previzibil sau cel puțin, de dorit al arhitecturii românești sînt celelalte două discuzii suscitrate în breaslă cu ocazia — și în ambianța — expozițiilor amintite; legate inextricabil (vase comunicante), aceste două teme au suscitrat un interes egal și arhitecților români veniți de afară.

Se poate vorbi despre o criză a arhitecturii românești contemporane? Este consumată/asumată trauma care pînă de curînd a sfîrșecat orașele țării? Se poate vorbi despre calitatea unei arhitecturi în afara stării economice și mai ales sociale a țării pentru care această arhitectură este edificată? Putem recupera arhitectura de calitate făcînd împotriva realității în anii comunismului?

Dincolo de retorica acestor întrebări, care încearcă să rezume doar cîteva din temele de reflecție ale arhitecților, e de somnlat: că această frămîntare internă a breslei este, cred, mult mai profundă și mai de substanță decît aiurca în societatea noastră; că Uniunea Arhitecților din România vertebrează încă această profesiune, în pofida tendințelor centrifuge inerente, într-un chip demn de remarcă; că arhitecții români se supun de bunăvoie atenției deloc condescendente a publicului (i.e. socialului) în ultima vreme din ce în ce mai hotărît. Transparența acestei profesii poate să dea teme de gîndire și celorlalți „ocupații liberale”.

În sala Dalles, în centrul capitalei, se întîmplă un important eveniment pentru cultura românească. Nu-l ocolim.

ÎNCERC SĂ FIU DE FAȚĂ LA ORICE MANIFESTARE ROMÂNEASCĂ

Interviu cu Majestatea Sa Regele Mihai I,
realizat de Gabriela Adameșteanu

Primarul din Die-Drôme este comunist. Noi românii facem o mare eroare identificînd comuniștii (și foștii comuniști) din Franța cu cei din România (chiar dacă, pe de altă parte, nu cred că cele 4 milioane de membri de partid din România erau cu adevărat comuniști, judecînd după propria mea experiență). Primarul comunist din Die a făcut în discursul său (și în texte publicate în ziarele locale) apropieri aberante din punct de vedere istoric între monarhia din România (Majestatea Sa Regele Mihai I) și fașism. Acestor incertitudini științifice privind adevăratul rol al monarhiei din România le-au răspuns, prin textele lor din cursul colocviului, istoricii Mihnea Berindei și Dinu C. Giurescu. În rest, Majestatea Sa Regele Mihai I și Regina Ana au fost inconjurați de interesul și curiozitatea orașului Die (chiar dacă francezii sînt, în marea lor majoritate, republicani). Regina Ana a străbătut de altfel Franța încă din timpul războiului cînd a lucrat pe o ambulanță și a fost interpretată între americani și francezi, pe probleme de ordin medical. Armistițiul a găsit o pe Regina Ana la Stuttgart. Pentru comportarea sa demnă din anii războiului a fost decorată cu Crucea de Război.

Ce ne puteți spune despre venirea Majestății Voastre la Die?

Am acceptat să vin pentru că încerc să fiu de față (pe cît se poate) la orice manifestare românească. Acolo unde sînt români adunați și unde este o chestiune națională, încerc să fiu și eu.

Cum a decurs întîlnirea cu românii la Die?

Am avut impresia foarte clară că oamenii sînt mult mai apropiați și față de ideea monarhiei — a revenirii la un făgaș normal. Comportamentul lăutarilor țigani m-a încălzit la suflet. Țiganii au o reputație foarte proastă, dar sînt oameni ca și noi, cu aceleași drepturi și felul cum s-au manifestat, repet, a arătat o căldură specială.

Majestatea Sa nu a ținut la Die nici un discurs. Dar dacă l-ar fi ținut, ce ați fi spus?

Dacă aș fi ținut un discurs, aș fi vorbit despre refacerea țării împreună cu toți românii. Mulți au impresia (greșită) că am vrea să venim în țară doar cu românii din străinătate. Nu, noi vrem să refacem țara împreună cu toți românii, și în primul rînd cu cei din țară.

Cum ați fost primit de oficialitățile din Die?

După vizita mea de Paște, din țară, lucrurile s-au schimbat în modul cum sînt primit în diverse locuri. Înainte nu exista gardă, poliție care să manifeste atenție față de prezența noastră undeva. Acum, vedeți, e altfel. Este și o curiozitate în plus, o ospitalitate franceză. Întîlnirea cu subprefectul și cu doamna a fost foarte călduroasă.

Dar cu primarul?

Cu primarul nu am avut timp să ne întîlnim.

Cum vede Majestatea Sa faptul că vizita din luna august a fost amînată?

Revin mereu la ceea ce am spus de mai multe ori: că le este încă frică de mine. Despre motivul (invocat pentru amînarea vizitei) nu voi spune decît un cuvînt: inconsistent. Mi s-a explicat că în cursul campaniei electorale se va discuta și opțiunea monarhică, deci nu este bine ca eu să fiu acolo. Dar atunci de ce toți republicanii sînt?

La ce dată este fixată vizita Majestății Voastre în țară? În ce orașe se va desfășura ea?

În octombrie. Numai că data nu este încă fixată. Voi merge unde sînt invitat de către primarii orașelor (Timișoara, Sibiu, Brașov, Alba Iulia, Iași) și poate vom trece și prin București.

Caveta vizitei Majestății Voastre a fost prezentată la Die. V-a plăcut? O considerați sugestivă și fidelă ca document?

Noi avem versiunea românească. Da, mi se pare bine alcătuită. Comentariul lui Dinu C. Giurescu și Gabriel Liiceanu este foarte convingător.

În ultima vreme, Majestatea Voastră s-a infilit cu mulți intelectuali de marcă din țară.

Da, m-am întîlnit cu intelectuali, dar nu numai. Sînt și numeroși oameni simpli care vin cu familia. Dau un telefon înainte și eu îi primesc. Nu vor decît să mă vadă și să vorbească cîci minute cu mine.

Die — Drôme, 17 septembrie 1992

FESTIVALUL DU PIED

INTR-O LUME ATÎT
DE INSTABILĂ TREBUIE
SĂ FIM RAȚIONALI

GABRIEL ANDREESCU

Evenimentul principal al Festivalului Pictorial, de la Die, dedicat, în 1992, României, a fost colocviul cu tema „Societatea civilă din Europa centrală și de est”. Dintre teme au vrea să notez: 1) Noi antreprenori și corporațiile lor (cu participarea lui Amber Bousoulou, Frédéric Wehrle, Laslo Bask, Bogdan Hossu); 2) Importanța puterii locale în renasterea societății civile (cu participarea lui Hervé Poulet, Philippe de Lara, Ewa Letowska, Smaranda Enache, Zoltan Bretter); 3) Componentele societății civile (Jean Marc Ferry, Zdenek Strmiska, Alexandra Razva, Dinu Giurescu, Florin Mihalos); 4) Ponderea vechii opozitii democratice în structura de stat și în structurile societății civile (Ewa Letowska, Alexandra Lavastin, Gabriel Liiceanu, Antony Teodorov, Gabriel Andrescu); 5) Sensul cri-

zei iugoslave (Bernard Dréano, Thierry Royer, Miriana Disdarevic, Smaranda Enache); 6) Raportul dintre societatea civilă, statul puternic și statul slab (Bernard Guetta, Zoltan Bretter, Lia Cioloș, Dana Gangz); 7) Rolul societății civile occidentale în dezvoltarea societăților post-comuniste (cu Jacques Lebas, Jean Marc Ferry, Jeannette Colombel, Hervé Poulet, Thierry Roger, Frédéric Wehrle, Bruno Guichard).

Este imposibil să faci în cîteva rînduri o sinteză asupra a trei zile (13-15, 16-17, 18-19) de comunicare și discuții dense. Merită însă notate cîteva idei argumentate convingător la colocviu: schimbarea rapidă a elitelor politice, după căderea regimurilor comuniste; tenta naționalistă și conservatoare care s-a lăsat în vista publică; complementaritatea și ireductibilitatea acțiunii politice și a celei civile; fragilitatea instituțiilor noilor state, pe fondul unei explozii a problemelor de natură socială, etnică, religioasă în perioada de tranziție; necesitatea reconcilierii spiritelor democratice care au făcut, de altfel, posibilă eliberarea de comunism. Nivelul dezbaterilor se poate vedea din grupajul publicat în revista „La Nouvelle Alternative”, cu o selecție a textelor prezentate la colocviu. O mențiune specială trebuie făcută în legătură cu analiza situației din ex-Iugoslavia: cele patru intervenții s-au completat într-un mod imposibil. A rezultat o imagine acoperitoare, coerentă, asupra acestei crize pe care mass-media pare să nu fi ajuns să o descrie, și explicit, satisfăcător, filmul de la sfîrșit, despre Sarajevo, teribil, a argumentat și el că trăim într-o lume atît de complexă, de instabilă, de amenințătoare, încît nu ne putem permite să nu fim raționali.

DIE, NUANȚE

Au fost și cîteva momente inconfortabile în timpul festivalului de la Die, dedicat, în această toamnă, României. Participanții și publicul francez de altfel, de foarte bună calitate — au fost puternic surprinși de două dintre filmele prezentate. Primul, intitulat „Măști” (realizat de Sorin Iliesiu) avea ca subiect noi obiceiuri de țară din Moldova. Spectacolul de un grotesc greu suportabil, din care dispărușeră și zura sărbătorii și culoarea inițiativă și armonia adevăratelor tradiții. Aceste ritualuri degradate (al căror actori sînt tineretul lumpen-proletariat de la periferia orașelor, după ce a părăsit satul, la rîndul lui în agonie, și romii) păreau un mesaj venit din altă epocă istorică. Reacția negativă nu avea în vedere calitatea artistică a filmului, ci „cazul” social la care se pare, noi am devenit insensibili.

Al doilea film „cu probleme” a fost „Monarhia”.

Se știe că francezii au un feeling republican. În particular, primarul (omul care cistigase majoritatea voturilor în Die, orașel cu puțin peste 4 000 de lo-

cutorii) era... comunist. În ziarul regional au apărut niste acuza fanteziste la adresa regelui Mihai. Iar publicul s-a exprimat de această dată fără timiditate. Dar ar fi ridicol să privim de sus reacția francezilor. Nu e vorba de opțiunea monarhică, au spus ei ci de modul de prezentare, de argumentare: un discurs foarte îndepărtat de înțelegerea politică modernă. Asemenea documentarului despre nolle obiceiuri din Moldova, și filmul dedicat monarhiei ne prezenta drept o populație dominată de instincte și emoții. Aceiași spectatori au fost însă entuziasmați de filmul lui Stere Gulea „Morometii”, distanta în timp și în spațiu nearătîndu-se a fi, de această dată, un impediment.

Era cazul să venim la Die tocmai cu aceste două filme? Obsesiile noastre, cu imaginea din afară alături de indiferența față de realitatea de acasă sînt de prost gust. Dar problema reprezentării și reprezentativității este serioasă și trebuie înțeleasă cu profesionalism. Ceea ce presupune experiență. Cum ar fi experiența de la Die.

BALANȚA — capodopera unui cineast român

LUCIAN PINTILIE

Interviu cu
LUCIAN PINTILIE,
realizat de
CATHERINE DAVID

**Filmul dumneavoastră impresio-
nează...**

Sper! Publicul francez a fost atât de pasionat față de România la începutul revoluției, încât decepția a fost dură. Le e aproape rusine că au fost atât de mișcați, așa că nici nu se mai gîndesc la România. Reacția normală a celui care a fost înșelat. Dar în România confuzia nu este rodul hazardului. Este o confuzie voită, bazată pe incultura politică a poporului român. Timp de cincizeci de ani, România a fost ruptă de lume. Inteligenții aveau posibilitatea să se informeze, dar poporul nu știa nici măcar ce se petrece în orașul vecin!

Se putea totuși circula...

Din ce în ce mai puțin! Ceaușescu voia să creeze orase concentraționale și să împiedice oamenii să comunice. Ei era ușor s-o faci: nu mai exista benzină.

**Dezbaterea democratică nu se im-
provizează.**

Am văzut una acum o săptămână, între reprezentanții a două partide: care au dus țara la dezastrul actual; ajunseseră să facă din el un argument electoral!

Sînt într-adevăr aceiași oameni?

Dar este normal! În țara aceasta nu există 4 milioane de membri ai Partidului Comunist. Nu toți sînt niște ti-

căloși, printre ei erau și oameni de excepție.

Ați fost membru de partid?

Nu. Sînt prea anarhist... În 1968, Ceaușescu a ținut un discurs care a răvășit pe toată lumea. Cea mai mare parte a intelectualilor au aderat atunci.

Apoi istoria și-a pierdut mintile?

Nu numai istoria! Am trecut prin toate apocalipsele. Chiar și natura părea atînsă de diavol. Niciodată nu au fost atîtea inundații și cutremure ca în timpul acela. În 1977 au fost 1.600 de morți în București.

**În film, o inundație împiedică tre-
cerea trenului...**

Trenurile noastre sînt cele de acum patruzeci de ani.

**Este un fapt obișnuit ca oamenii să
spargă geamurile pentru a intra?**

Da. E o gravă eroare ceea ce crede Vanessa Redgrave despre catastrofa comunismului: că ea s-ar datora doar cîtorva oameni. Responsabilă este utopia omului nou. Cînd se încearcă transformarea omului în inger, el devine o brută, sparge ferestrele. Asta a spus-o Pascal.

**În tren este și un soldat care cîntă
la acordeon...**

Românii au o vitalitate extraordinară. Într-o zi vor umi Europa. Dar mai întîi trebuie să facă procesul comunismului.

Și nu îl fac?

Nu. Fac doar procesul cîtorva comunisti, într-o manieră total incoerentă, pentru a evita procesul moral. Știu, în România, eu nu les pe stradă: oamenii nu mai știu să vorbească, strigă tot timpul! A devenit un reflex. Violenta este pretutindeni. Nici „le iubesc” nu mai știu să spună fără să strige.

**Filmul începe cu copilăria Nelu și
se termină cu masacrul inocenților în
autobuz. Cum a fost copilăria dumnea-
voastră?**

Nu îmi place să vorbesc despre ea. Eram nebun, hoț și las. La 9 ani am organizat un trafic cu pneuri care trebuia să-mi aducă altă țift să pot deschide o fabrică de dulciuri. Le stocam în gropi. Eram las, nu mergeam eu pe teren, îi trimiteam pe ceilalți. I-am învățat să pună cloroform pe bătăsele bunicilor lor. La 12 ani am fugit de-acasă ca Tolstoi la 80 de ani. Mi s-a făcut frică de moarte, dintr-o dată am sărit pe ferestră și m-am pus pe fugă. M-am dus la gară unde trăiau copii vagabonzi. Soacrașul lor m-a calmat. Apoi am început să citesc și aceasta m-a purificat. M-am vindecat de poșturi prin lectură. Dar îmi detest copilăria. Și, în general, detest copilăria.

**Ați asistat la arestarea tatălui dum-
neavoastră...**

Aveam 17 ani. M-am grăbit să ascund toate ziarele din fostul regim sub acoperă. Era o lege care ordona să le distrugi. În 1945 au fost cenzurate toate bibliotecile și au fost arse cărțile. Nu mai exista istorie. Apăruse omul nou! Românii nu mai știu ce au putut însemna regimul burghez și chiar regele! Astăzi ei o iau de la capăt refuzînd procesul comunismului. Să trăiești fără trecut este o barbarie. În afară de dragoste, singurul lucru care există în lume este memoria.

BALANȚA COMPLICITĂȚII

21 de ani după „Reconstituirea”, Lucian Pintilie se re-
întoarce la cinema. Și filmează
„România chiar dinaintea de
„revoluție”. O aventură pica-
rescă într-o țară cufundată în
culpabilitate.

MARC SEMO

Clădirile înalte, cenușii, roase deja de igrasie în mijlocul unui teren acoperit de gunoie. O filmare la nivelul solului ne conduce într-un mic apartament unde un bătrîn „aparatic” își trăiește ultimele clipe alături de fiica sa. București, 1988. „Amurgul unei dictaturi, un univers gol, cleios, de care încă nu reușim să vorbim” subliniază realizatorul Lucian Pintilie. El nu a urmărit în acest film, inspirat după un roman de Ion Băieșu, să evoc „anii zero ai post-comunismului” așa cum au făcut numeroși regizori cehi, ruși sau maghiari. În țările respective, zeci de filme arătau deja realitatea cotidiană a „paradisului socialist”.

„Balanța” conjugă trecutul apropiat, cu răni neînchise încă și o culpabilitate care apasă întreaga societate. Călătoria picărescă a celor doi eroi, Nela (Măia Morgenstern) și Mitică (excellentul Răzvan Vasilescu), medic urolog pe care ea îl întâlnește în provincie, descoperă o țară în derută, un sistem care se înrădăcește într-o complicitate generală, după modelul unui regim mai mult ubuesc decît sîngeros.

Românii au crezut că se pot „aranja” cu regimul. Un portret acuzator — care nu crută nimic și pe nimc. Un film direct, furios. Un pumn. Lucian Pintilie prezintă o violență cotidiană alimentată de mizerie și ignoranță: telefoane anonime, amenințătoare. Violența pe față a unui viol printre mor-

RAZVAN VASILESCU

CANIBALII DE DUPĂ CEAUȘESCU

CATHERINE DAVID

Domnia minciunii și a violenței nu s-a încheiat cu căderea tiranului. Pentru regizorul român Lucian Pintilie, renașterea morală a țării sale trece printr-un proces al utopiei comuniste. Filmul său, sublim, ar putea fi semnul ei.

România lui Lucian Pintilie este, în primul rînd, terenul presărat cu gunoie: un **travelling** de apocalipsă la 50 de centimetri de sol, care va rămîne în istoria cinematografului la fel ca preeria din „Sacrificiul” lui Tarkovski. Aici este spus totul: intrăm în infernul unde domnește haosul: nebulia, moartea, minciuna, mîrdăria, dezordinea. Un morman de hîrtii usuroase pe o peluza leproasă: o tragedie în descompunere, unde nici măcar moartea nu mai are sens.

Să precizăm: **Balanța** face parte din categoria capodoperelor. Egalul lui Pintilie din cinematografie se numește Tarkovski, Mihailkov, Janaco sau Forman (cel dintîi). Exilat la Paris timp de 20 de ani, Pintilie a făcut regia unor piese de Cehov, Max Frisch, Ionescu,

Ibsen și Strindberg așteptînd să revină la film. Este unul dintre regizorii pentru care exigența estetică — narativă — este indisociabilă de preocupările etico-politice. Pentru un astfel de artist, revolta împotriva regimului Ceaușescu și efectele lui prea durabile nu se pot intrupa decît într-o povestire. Mărturia despre delirul istoric al țării sale este atât de explozivă pentru că exprimă artistică dă culoare și carne unei realități dezastruoase.

Totul începe cu moartea tatălui Nelu într-o cameră mică, murdară. Odată cu el, vechi funcționar al Securității, memoria canonizată a regimului se stinge în decădere și rînjit. Dintr-o dată ești proiectat în abis. O lume bolnavă umplută de obiecte sparte, de zgomete agresive, gesturi bruște, resouri ruginite, unde apa care curge la robinet este neagră precum cafeaua. În timp ce își dă duhul în tăcere, alături de fiica sa care îl îngrijește cu dragoste și brutalitate într-o cocioabă sordidă, pe perete se proiectează un film de amator realizat în timpul defunct al gloriei sale politice. Este o aniversare. În brațele păcălețelii sale, Nela, un copil cu privirea răutăcioasă, refuză toate cadourile: nu vrea decît revolverul tatălui. Îl primește și trage în invitații care se prăbușesc cu grimase întipărite pe chip. Ficțiune, realitate? Figurantii sînt atât de bine dresați încît nu-ți poți da seama. Iar cînd ultimul se prăbușește, din mîna tatălui cade un „Paris Match”. De fapt, această temă gen Pirandello (confuzia între real și imaginar, între utopie și realizarea ei) îl obsedează pe Pintilie. Și confuzia generală continuă.

Acesta este primul masacrul al filmului, obsedat de moarte, care se termină printr-un masacrul al inocenților — copii luați ostateci într-un autobuz sînt mitraliați de soldații care trag cu ochii închiși sub privirile dezolate ale Primului Secretar. Acesta este romanul familial al Nelu — interpretată de Măia Morgenstern, actriță vibrînd de sensibilitate și inteligență.

Filmul povestește călătoria inițiată a Nelu în uni-

versul dantesco al comunismului muribund. Acțiunea se petrece în 1988, înainte a căderii lui Ceaușescu, dar aproape că s-ar fi putut petrece și astăzi, atât de puțin s-a schimbat România în esență — constată Pintilie, cu o compasiune sfîșietoare. Aceasta creează un fel de istorie imediată, unde actualitatea de ieri aparține prezentului, iar traumatismul nu încetează să se repete în forma sa grotescă, precum un disc stricat. Ubu a murit, trăiască Ubu! Apocalypse now!

În gență, Nela duce o cutie de ness cu cenușa tatălui său. Nebunia este tot acolo, chiar dacă și-a schimbat forma. Românii nu au scăpat de demoni, distrugînd tiranul. Rămîne de făcut esențialul: reconstrucția morală. **Balanța** va fi poate una dintre primele pietre ale acestui edificiu. El arată căle ce trebuie urmate: dragoste, memorie, umor. Va fi oare înteleasă?

În mijlocul cacofoniei generale, Nela întâlnește dragostea: este cît pe ce să fie violată, iar el o salvează. El se numește Mitică (Răzvan Vasilescu) și devine imediat agreabil. Chirurg generos, exasperat, anarhist el are o față impresionantă și veselă și (ca și Nela) este rezistent din principiu. Are o calitate specială: știe să lanseze cele mai rele injurii cu zîmbetul pe față. Nela și Mitică vor călători împreună, vor trece prin încercări, vor contempla dezastrul. Umanitatea care mișună în peisajele catastrofice nu duce lipsă de veselie. Pintilie aruncă o privire aproape înduioșată asupra acestor oameni abrutizați, funcționari lubrici, infirmieri masochiste, vînzători de cîrnați, soldați flari, controlori în izmene. Pentru că ei știu să și petreacă, să cînte, să-și îngroape morții, să cultive roși. **Balanța** scoate pe scenă un întreg popor de personaje secundare, așa cum face Bruegel în tablourile sale: grimase, urlete, contorsiuni, violențe, zdronțe, cîmpuri devastate. Și totuși și se oprește respirația în tîta frumuseții.

Traduceri de
CLARA POPESCU
(După Le Nouvel Observateur)

FILM

manele de zgură de la Copsa Mică, orașul cel mai poluat al României (dacă nu al Europei), unde apa care țesnește din robinete pare cafea. În film apar burocrati lacomi, corupți și incompetenți; simpatici uneori, josnici cel mai adesea.

O lume în care nu este posibilă nici o disidență politică organizată; singurul opozant care apare în scenă este un blind iluminat care își consemnează într-un caiet mare, albastru vesele despre o societate perfectă, vegetariană, foarte bine pusă în ordine — la fel de totalitară, în ultimă instanță. Unii rezistă în felul lor: un popă tânăr sau o infirmieră puțin nebună. Din această molesală globală nu scapă decât Nela și Mitică. Sînt liberi, pentru că refuză complicatitatea. Ea, fiica unui înalt funcționar, care a putut să învețe la Paris, cunoaște din interior această lume și nu mai are nimic de pierdut. El, marginalizat, urit de superiorii, ține în mîini sălătatea aparatelor locale și a nevestelor lor, pentru că este un chirurg talentat. „Sînt privilegiați și unul și celălalt” recunoaște Pintilie. Au la îndemînă metode de a spune nu și a răspunde provocărilor și solicitărilor sistemului cu gestul ironic — injurios al lui Mitică. Trebuia să aibă caracter ca să-și iei o asemenea distanță și mulți au ratat șansa. „Am vrut raporturi conflictuale cu sistemul și mi-am dat seama că era mai eficient să te porți cu el așa cum meritau, decât să stai în patru labe în fața lor. Cînd autoritățile mi-au cerut modificări de regie în ultimul moment înainte de reprezentarea „Revizorului” de Gogol, am refuzat și am anunțat că voi intra în greva foamei. Ea n-a durat nici 4 ore. Au cedat de teama scandalului. A doua zi după premieră piesa a fost oficial interzisă, dar singura reprezentare a devenit

Maia MORGENSTERN.

un mit despre care încă, după 20 de ani, se mai vorbește.”

Regimul Ceaușescu prefera să scape de oameni cunoscuți dar deranjați, mai degrabă expulzându-i din țară, decât prin violență. „Mi-au dat un pașaport fiindcă se săturaseră de mine” spune Pintilie, plecat să lucreze în exil și care beneficia de avantajul rar de a se putea reîntoarce în țară. O singură condiție, implicită: trebuia să se abțină de la orice declarație contra sistemului și a dictatorului. În Franța, în Statele Unite, Lucian Pintilie a continuat să facă teatru; cinematografia a trebuit să o abandoneze. Nici nu știa, nici nu voia să se bată ca să convingă un producător. L-au făcut să se reîntoarcă în țară ca să conducă Centrul de creație cinematografică și să ajute la renașterea cinematografului românesc, aproape inexistentă în ultimele trei decenii, „revoluția” și prezența la Ministerul Culturii a vechilului său prieten, disidentul Andrei Pleșu. S-au ivit câteva tinere talente. Creditele lipsesc; anul acesta nu a avut cu ce subvenționa nici măcar un sfert dintre filme. Pintilie se gîndește să demisioneze pentru a se putea consacra operii sale și pentru a recîștiga timpul pierdut. Un prim proiect: o adaptare a „Coloniei penitenciare” a lui Kafka. În această povestire îl interesează mai puțin parabola lagărului sau mașina care înscris verdicte în carnea condamnatului, ci „Vizitatorul” cărui se încearcă să se demonstreze perfecțiunea sistemului tortionar. „Nici un regim din Est nu ar fi rezistat fără această caționare externă, fără complicatitatea Occidentului”. Evident îl dorește să facă și filmul care să povestească adevărata, falsă revoluție din 1989: „A manevra astăzi în România parabola este absurd — și moral și mental — pentru că înseamnă să rîmi prizonierul acelei estetici a sușoteli și a mesajului codificat care ne-a fost impus”.

Lucian Pintilie nu ia parte la debaterile politicienilor, dar și-a lăsat din rezerva obișnuită în fața mizei alegerilor din 27 septembrie, publicînd în diverse ziare de opoziție un text cu titlul elocvent „Asia sau Europa”: „Nu trebuie să mai pierdem a doua oară această șansă. Probabil ne va trebui mult timp pînă să intrăm în Europa, dar românii trebuie să arate, cu acest vot, că vor să se îndrepte către direcția cea bună”.

Traducere după Liberation: MIRCEA IONESCU

MATEI CĂLINESCU

Despre ISTORIA LITERATURII ROMÂNE

de I. NEGOIȚESCU

Pe la mijlocul anilor '80, cînd l-am cunoscut la București, curînd după ieseirea lui din închisoare, Ion Negoițescu îmi vorben cu pasiune despre marile și vechile său proiecte, acela de a scrie o istorie a literaturii române. Timpul acestui proiect părea a fi venit cu o întârziere de vreo 20 de ani. De fapt nu venise însă — quasi-liberalizarea de-atunci era mai mult „quasi” decît liberalizare — și abia după alți 20 de ani, în exil, autorul s-a putut apuca serios de lucru în vederea publicării cărții în traducere germană, la o editură universitară, dacă nu mă însel. Dar iată că, odată cu prăbușirea sistemului comunist în Europa de Est în 1989, textul românesc al primului volum (care acoperă perioada 1800—1945) a putut apărea în România. Cartea a fost tipărită în 1991 și primele reacții critice au fost mai ales negative, uneori intens negative. Am citit câteva din aceste atacuri și ele mi s-au părut mediocre scrise și, ceea ce e mai grav, mediocre (și meschin) gîndite.

Ce i se reproșea lui Negoițescu? Fie că denigrează literatura română (că-si la neîngăduite și uneori socante libertăți cu autorii canonici, începînd cu Eminescu), fie că *Istoria* lui nu este de fapt o istorie, că n-are o metodologie istorică coerentă, că este de fapt o scriere subiectivă, capricioasă, idiosincritică. Nu intru în amănunte. Primul reproș e, din punctul meu de vedere, un elogiu în contextul renașterii naționalismelor și mentalităților tribale în Europa de Est. Încurajate masiv de foștii comuniști (naționaliști și comuniști și în comun o viziune colectivă și deci puternic anti-individualistă a istoriei și a culturii). Negoițescu e un mare critic — cel mai important urmaș al Iovinescianismului în critica română actuală, atît în ce privește calitatea scrierilor (eleganță și chiar somptuoșitate a materiei lingvistice, metaforică deschizătoare de perspective inedite, capacitate de a formula succint și sintetizator), cit și în ce privește concepția filozofico-istorică (promovarea hotărîtă a modernității, sincronism, credință în evoluția literară prin inovare și concomitență europeană).

Al doilea reproș, acel al anistorismului, și el nefondat: căci Negoițescu, ca Iovinescian declarat care-si la drept model *Istoria literaturii române contemporane* (1937) a lui Lovinescu, adoptă de fapt metoda istorică a maestrului său, elaborată, dincolo de critica literară, în fundamentala *Istorie a civilizației române moderne*. Că istorismul lui Negoițescu nu e unul explicativ și neutru, ci unul deschis militant (promodern, pro-european, critic față de naționalismul dogmatic așa cum s-a încorporat acesta în diverse variante ale sămănătorismului, adevărată pacoște pentru literatura română) e perfect adevărat. Ne putem desigur întreba dacă un astfel de istorism militant modernist e justificat astăzi în România fel vine, să nu uităm, după aproape o jumătate de secol de înghet intelectual marxist). Eu aș spune că da — dar as adăuga: din păcate.

De ce? Pentru că — și paradoxal e doar aparent — un astfel de istorism care militază pentru sincronism nu e sincronie cu principalele metodologii istorice din Occidentul de astăzi. De aici un aer ușor desuet al *Istoriei* lui Negoițescu, o carte care ar fi trebuit să apară — dacă istoria țării n-ar fi fost cosmarul care a fost — acum 40 de ani. Chiar și genul scrierii — istoria unei întregi literaturi scrise de un singur autor —, gen care se mai practica în perioada interbelică, a intrat în desuetudine. Evident, istorii ale literaturilor naționale se mai scriu în scopuri didactice, dar nu cred că vreunul din marii critici contemporani — omologii occidentali ai lui Negoițescu — ar putea fi ispitit de un astfel de proiect. *Istoria literaturilor naționale*, esențialmente o mostenire a enciclopedismului eroic al savanților romantici, tînde să fie înlocuită azi de dicționare de autori, de obicei opere colective, sau de enciclopedii specializate (literatură, poezie, poetică).

Importanța cărții lui Negoițescu vine din aceea că, deși ea aparține unui gen desuet, e proaspătă, viguroasă, incitantă. Evident, asta depinde și de cine o citește. Într-adevăr, căci citește *Istoria* unei literaturi — a literaturii române în cazul dat — și de ce? Scopurile lecturii, cadrele ei de referință, „horizonturile de așteptare” ale cititorului (termenul folosit ocazional și de Negoițescu, vine de la filozoful Gadamer și de la criticul literar Hans Robert Jauss) pot face ca o carte să fie citită în moduri foarte diferite și cu rezultate uneori radical incompatibile. Cititorul care dorește informație date bio-bibliografice etc. va fi nemulțumit de cartea lui Negoițescu. (G. Călinescu, în *Istoria* sa, colectie de splendide portrete literare și narțiuni despre scriitori și cărți, inclusiv foarte abile rezumate de cărți, a avut grijă să nu alieneze un astfel de cititor setos de informație.) Cititorul dela informații care e interesat să vadă cum se aplică o concepție critică evolutive în timp a literaturii române, și cu cită putere de convingere e folosită această concepție în construcția unei viziuni istorice (militante), va fi stimulat. Cititorul este, care cunoaște oererele discutate, va fi fermecat de proza critică a lui Negoițescu, deși, inevitabil, va fi uneori în dezacord cu el (mie, de pildă, „Veghea lui Roderick Usher” de Ion Barbu îmi place, spre deosebire de Negoițescu, pe care această piedoară solemn-ermetică pentru puritatea actului poetic îl irită). Cititorul care vrea să fie zguduit de o opinie neașteptată, improspătătoare (dar poate și revoltătoare) despre un autor favorit va găsi ce caută. În sfîrșit, cititorul care-l cunoaște pe Negoițescu și e curios să vadă ce are el de spus despre cutare scriitor sau mișcare va fi mereu interesat, deși câteodată nedumerit. Un exemplu: deși autorul *Istoriei* caracterizează (corect și sugestiv) *Schimbarea la față a României* de Emil Cioran ca fiind de-un „naționalism turbat” amestecat cu „o disperare prăpastioasă” și „vălcăreli orolicioase”, el spune că aceasta „e una din cărțile cele mai importante ale literaturii noastre”. E vorba aici de-un moment de pesimism al lui Negoițescu în privința literaturii române? Intimplarea face ca eu să fi citit nu de mult ambele ediții ale *Schimbării* lui Cioran și să fiu de acord cu mica prefață în care el justifică eliminarea unor pagini din prima ediție (destul de multe pagini) pe motivul că ele conțin „idei pretențioase și stupide”. Astfel de idei „pretențioase și stupide” — exprimate de altfel, paradoxal, cu multă inteligență — nu lipsesc nici din noua ediție expurgată de autor. *Schimbarea* e o carte interesantă, fără îndoială, și o treaptă în cariera unui autor astăzi celebru în Occident. Sper însă că nu e una din „cele mai importante ale literaturii noastre”. Pînă și partea ei de autorică națională (la care se gîndește probabil Negoițescu și care cîndva îmi plăcea și mie) e o traducere în limbaj apocaliptic a unor idei puțin originale, deși exprimate mai ales oral sau în forma comicului (Caragiale). În scris ele au fost într-adevăr rar exprimate în stil serios-reflexiv — singurul precedent fiind, cum notează Negoițescu însuși, *Psihologia poporului român* de Dimitrie Drăghicescu (1907).

Notă: Matei Călinescu e profesor de literatură comparată la Indiana University, Bloomington, Statele Unite ale Americii.

• Dacă România nu mai apare în transmisiile televizate, lăsînd loc altor atrocități, iată un film magistral care ne reamînește cu brutalitate că războaiele ei nu s-au încheiat. Trebuia toată îndrăzneala și vitalitatea unui mare regizor din Est, redus la tăcere timp de douăzeci de ani de securitatea lui Ceaușescu, pentru a da naștere acestei forțe macabre și devastatoare, adevărat instantaneu al țării sale aruncat pe ecranele noastre ca o sticlă pe mare.

„Balanta” este povestea unui cadavru stînjentor, dar raportul cu Hitchcock și „Fringhia” se oprește aici. La București, în 1988, Nela îndură pierderea tatălui, demnitar al regimului, care a hotărît să ofere științei un corp de care nimeni nu are nevoie. În câteva episoade delirante Lucian Pintilie povestește necazurile Nelei și ale cutiei de ness în care se află cenușa tatălui, ei. Fiecare etapă a acestui calvar inițiativ (de la nebunia birocratică la sălbăticia polițistă care masacrează copii) devine simbolul nenorocirilor unui popor crucificat. Chiar dacă se vrea purtătoare de speranță, metafora finală și liniștitoare a stejarului nu este suficientă pentru a șterge angoasele apăsătoare revărsate de un val de imagini exuberante și teribile. Trebuie văzută „Balanta”: pentru că este o capodoperă și pentru că nu poate fi ignorată mărturia sfîșietoare a unui artist care cere ajutor. Și în plus, o face cu geniu.

Traducere după Le Point

IN MEMORIAM ION BĂIEȘU

• În această viteză de împliniri de toate felurile, morțile dramatice trec: dureri sub anestezie. Moartea lui Dan Deșliu, de pildă, înecat și aruncat pe plaja vilei lui Ceaușescu, la înmormîntarea cărui s-ar părea că nu s-a găsit nici un scriitor să vorbească. Simbolică (dar simbolizînd ce?) putea părea unghi de ardat (care vinează irepresibil doar efectul estetice în pulsata vieții și înmormîntarea lui Ion Băieșu în zău de „alegeri, într-un moment cînd „Balanta” reprezenta un punct de atracție culturală a Parisului. Vechiul sedlu al Ununii Scriitorilor („Madam Căndrea”), vechiul hol care părea elegant cîndva și acum arată modest comparativ cu cel al casei Vernescu. Lîngă Ion Băieșu au venit regizorul Lucian Pintilie, criticul literar Gabriel Dimisianu, Georgeta Dimisianu, redactor-sef adjunct la editura Albatros, prozatorul Ioan Groșan, criticul Alex. Stănescu, Valeriu Răpeanu, fostul director al editurii Eminescu și alți colegi care l-au iubit sau l-au fost apropiați.

G.A.

SCRISOARE

CĂTRE

TOȚI

ROMÂNII

Vorbesc în numele fiecăruia dintre noi, cei care împreună am trăit umilința dictaturii. Împreună am sperat apoi ca întreaga țară să ajungă, în fine, la un liman. Voiam ca, regăsindu-și locul între națiunile Europei, România să redevină prosperă, demnă și respectată pentru inteligența și vrednicia locuitorilor ei. Voiam o țară bine rinduită și bine guvernată de conducători responsabili. Drumul era greu, dar îl vedeam limpede cu toții.

Forțele politice care rivneau doar să-și împartă moștenirea dictaturii și nu să schimbe în bine destinul țării și-au simțit atunci amenințate privilegiile. Ele au încercat să ucidă această speranță comună. Au creat haosul. Ne-au făcut să credem că totul este complicat și primejdios. Ne-au lăsat în ris, acuzându-ne de naivitate. Ne-au explicat că numai ei știu și pot să țină cirna țării. Ne-au cerut să-i lăsăm tot pe ei să ne conducă.

Am lăsat. Și iată unde am ajuns: România este mai săracă și mai stăvilită ca oricând. Avem legi încălcate pe care nici măcar cei ce le fac nu le respectă. Economia se sufocă în chingile trecutului. Viața politică pare o încăierare fără rost. Armata, învățământul și cultura sînt neputincioase din lipsă de mijloace materiale. Sănătatea populației este în pericol. Disprețul guvernărilor ne înjosește pe toți. Nu doar prezentul, ci și viitorul țării sînt primejduite. De ce? Pentru cine? Pentru ca o mină de oameni ai trecutului să-și păstreze funcțiile și pentru ca România să rămână o țară provincie a Răsăritului. Nu asta am vrut noi.

Noi vrem câteva lucruri simple, de care avem nevoie ca de aerul pe care toți îl respirăm. Vrem ca bătrînii noștri să aibă liniște și un trai tihnit. Vrem ca tinerii noștri să pășească cu încredere în viață. Vrem ca soțiile noastre să nu mai aloge pe la cozi. Vrem ca fiecare să fie stăpîn pe avutul și pe munca lui. Vrem ca munca fiecăruia să fie răsplătită cum se cuvine. Vrem siguranța zilei de mâine, bunăstarea și bucuria fiecăruia.

Vrem să punem capăt haosului. Vrem legi simple, clare și respectate de toți. Vrem instituții puternice care să-i apere pe cetățeni. Vrem bună-cuviință și ordine, democrație și responsabilitate. Vrem ca școala să poată da fiecărui copil învățatură și biserica să poată da fiecărui om creștinism. Vrem ca inteligența țării să fie respectată, iar geniul poporului nostru să se dezvolte liber.

Vrem întregirea pașnică a țării, vrem să trăim în bună înțelegere între noi și cu toți vecinii. Vrem un loc demn al României între națiunile Europei și ale lumii.

Împreună vrem toate acestea. Să le realizăm împreună. Vă chem să reclădim împreună speranța.

EMIL CONSTANTINESCU

COMITETUL DE SPRIJIN PENTRU

CAMPANIA PREZIDENȚIALĂ —

EMIL CONSTANTINESCU —

candidat la Președinția României

din partea Convenției Democratice

din România

Noi, românii din Franța, adînc preocupați de situația din țara noastră natală, ne declarăm solidari cu lupta dusă de Convenția Democrată și candidatul ei la președinție, profesorul EMIL CONSTANTINESCU.

Sîntem convinși că numai victoria în alegeri a Convenției poate garanta libertatea, adevărata democrație, redresarea economică, stabilitatea politică și renașterea morală a României.

Daniel AFTALION
Mircea ANGELIER
Gabriela ANGELIER
Dumitru BACU
Paul BARBANEAGRA
Virgil BARSANESCU
Daniel BOC
Mircea BORDOIAN
Andrei BORDEIANU
Mario BRĂTIANU

Mihail BRĂNCOVEANU
Aristide BURILEANU
Natalia BURILEANU
Teodor CAZABAN
Ioana CELEBIDACHE
Antonia CONSTANTINESCU
Mihail COSTINESCU
Șerban DEMETRIU
Alexandra DIMOS
Corneliu DIMOS

Andrei DOICESCU
Elvira DUMITRESCU
Florica DUMITRESCU
Nicolae EVOLCEANU
Ștefan FAY
Ion FLORESCU
Ion-Alexandru GHICA
Paul GOMA
George GRIGORESCU
Alexandru HERLEA
Virgil IFRUNCA
Radu IOANITESC
Cicerone IOANITIU
Eugen IONESCU
Marie-France IONESCU
Aurelia MILCOVEANU
Monica LOVINESCU
Dan-Adrian MICHALOUX
Monica MICLESCU
Ștefana NEGRI
Iulian NICOLESCU-NICOL
Emanuela OROVEANU
Ion OROVEANU
Andrei PANDREA
Ruxandra PELEAZA
Mihnea PENESCU
Ilinca PETRESCU-SLĂVESCU
Dan PETRESCU
Mircea PETRULIAN
Iancu PERIFAN
Cicerone POGHIRC
Andrei POPP-JORA
Radu PORTOCALĂ
Lucian RAICU
Mihail RICCI
Ștefan SCULLY-LOGOTHETTI

Sergiu ȘTEFĂNESCU
Sanda ȘTOLOJAN
Vlad ȘTOLOJAN
Mihail TODEA
Ion VARLAM
Ștefan VASILIU
Ionel VITEZ
Ileana VERZEA
Nicolae VERZEA
Theodor ZANIDACHE

APELUL INTELLECTUALILOR CARE SUSȚIN CANDIDATURA DOMNULUI PROFESOR EMIL CONSTANTINESCU A MAI FOST SEMNAT DE:

Nicolae BRINDUȘ, compozitor
Simion CRISTIAN, student, președintele Ligii Studenților din Universitatea de Științe Agricole București
Gabriel LIICEANU, scriitor
Dragoș PASLARU, actor
Oana PELLEA, actriță
Andrei PLEȘU, scriitor și critic de artă
dr. Liliانا POPESCU, cpt (r) Valerian STAN
Valentin ȘTANESCU, student, președintele Senatului Interuniversitar Studentesc din România.